

Økonomiske analyser

Nr. 5 - 1985

Konjunkturtendensene i utlandet

Verdensøkonomien fram til 1989

**Analyseverktøy for
kommunal økonomi**

Varestrømmer i nasjonalregnskapet

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk Sentralbyrå og kommer normalt med 10 nummer i året. Publikasjonen vil blant annet inneholde oversikter over konjunkturtendensene og aktuelle konjunkturtall for norsk og internasjonal økonomi. Kvartalsvise og årlige nasjonalregnskapstall vil bli publisert og kommentert etter hvert som de foreligger. Publikasjonen vil også bringe kortere artikler med samfunnsøkonomisk innhold som tar sikte på å presentere resultater fra den økonomiske forskningsvirksomheten som foregår i Statistisk Sentralbyrå for et bredere publikum.

Statistisk Sentralbyrå ønsker videst mulig spredning av data og analyser som offentliggjøres i Økonomiske analyser. Gjengivelse er tillatt uten restriksjoner. Av hensyn til leserne ber imidlertid Statistisk Sentralbyrå om at kilde blir oppgitt – publikasjonsserie og årgang/nummer – og at forfatterens navn framgår der det er aktuelt. Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Ådne Cappelen, Per Richard Johansen, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Statistisk Sentralbyrå

har som oppgave å

- utvikle og holde ved like et standardisert og samordnet system for norsk statistikk,
- utnytte statistikken til analyse av viktige samfunnsproblemer.

Statistisk Sentralbyrå har lange tradisjoner som forskningsinstitusjon, og forsknings- og analysevirksomheten har etter hvert fått et betydelig omfang. Virksomheten omfatter blant annet:

- o Nasjonalregnskap
- o Samfunnsøkonomi, makroøkonomiske modeller, konjunkturanalyse, skatteforskning og økonometriske studier,
- o Befolkningsutvikling, arbeidsmarked og levekår
- o Naturressurser, energi, petroleumsvirksomhet og miljøforhold.

Forskningsavdelingen

ble opprettet i 1950 og er i dag organisert i fire enheter:

- o Underavdeling for nasjonalregnskap
- o Økonomisk analysegruppe
- o Sosiodemografisk forskningsgruppe
- o Gruppe for ressursregnskap og miljøstatistikk.

Økonomiske analyser

Nr. 5 - 1985

INNHOOLD

Side

KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET

Sammendrag	3
Råvareprisene	6
Sverige	8
Storbritannia	11
Forbundsrepublikken Tyskland	14
USA	17
Japan	18

VERDENSØKONOMIEN FRAM TIL 1989

Av Per Richard Johansen og Bjørn Rogstad	21
--	----

MAKKO - ET ANALYSEVERKTØY FOR KOMMUNAL ØKONOMI

Av Arne Bruknaap og Paal Sand	30
-------------------------------------	----

VARESTRØMMER I NASJONALREGNSKAPET

Av Viggo Jean-Hansen	40
----------------------------	----

TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG

45

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 - Tlf. (02) 41 38 20

KONJUNKURTENDENSENE

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Rapporten i denne utgaven av økonomiske analyser omhandler konjunkturtendensene i utlandet. Forespørsler om konjunkturutviklingen i utlandet kan rettes til Kjell Wettergreen og om utviklingen i Norge til Adne Cappelen eller Per Richard Johansen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet tirsdag 4. juni.

Oversikt over publiseringstidspunkter

Konjunkturtendensene	Norge	Utlandet
- sist publisert	ØA nr.3 - 1985 (april)	ØA nr.5 - 1985 (juni)
- neste publisering	ØA nr.6 - 1985 (juni/juli)	ØA nr.7 - 1985 (september)

KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET

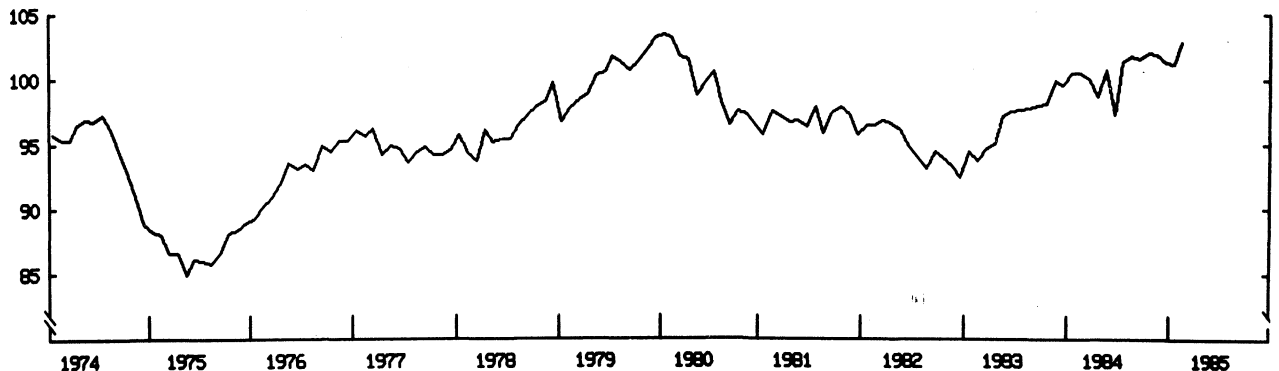
SAMMENDRAG

Bruttonasjonalproduktet i OECD-området sett under ett vokste med rundt 5 prosent fra 1983 til 1984. Totalproduksjonen var i klar oppgang helt til årets slutt. Veksten tok seg opp i 4. kvartal i fjor i både Japan, Storbritannia og USA, men stagnerte i Frankrike og viste synkende veksttakt i Vest-Tyskland, etterhvert som gjeninnhentings-effekten etter metallarbeiderstreikene ebbet ut. I 1. kvartal i år gikk imidlertid veksttaket sterkt ned i USA, og også i OECD-området sett under ett. Medvirkende til dette var uvanlig kaldt vintervær både i USA og Vest-Europa. Særlig bygge- og anleggsvirksomheten ser ut til å ha vært sterkt påvirket av værforholdene. Sett på bakgrunn av underutnyttningen av produksjonsressursene i Vest-Europa - og særlig da av arbeidskraft - kan det ventes at produksjonstapet som

følge av det kalde været i vinter vil bli gjenvunnet forholdsvis raskt; det er grunn til å vente betydelig høyere produksjonsvekst for 2. kvartal. Men den underliggende veksttendensen for OECD-området sett under ett er likevel klart svakere enn i de to foregående år.

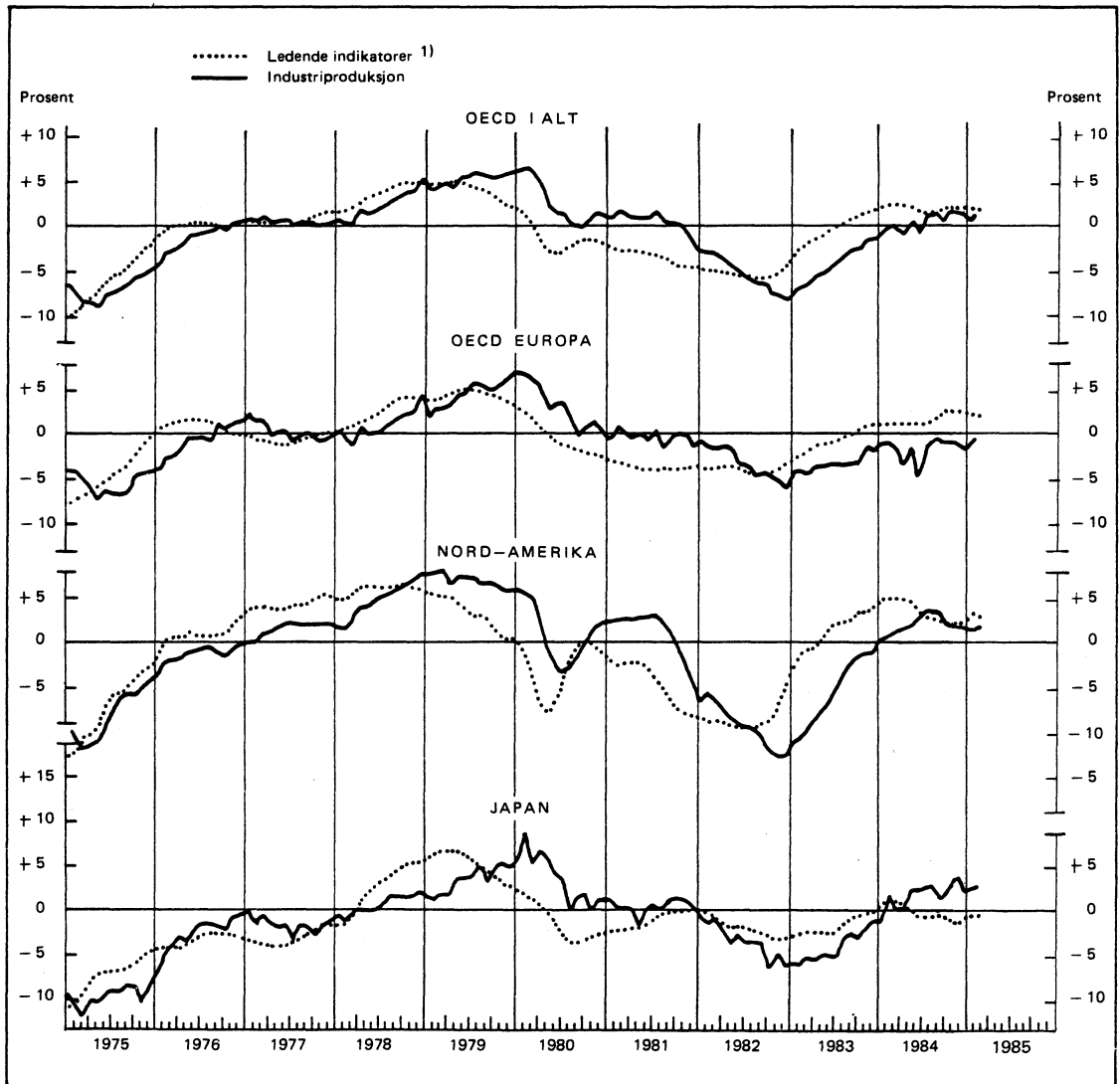
For industriproduksjonen har veksten i OECD-området under ett vært forholdsvis stabil gjennom siste halvår i fjor og første kvartal i år, av omtrent samme styrke som gjennomsnittet for siste 10-årsperiode (dvs. som trendveksten). I Vest-Europa har produksjonsveksten knapt nådd opp til trendnivå (se diagramm), mens produksjonen i både Nord-Amerika og Japan ligger klart over. I Nord-Amerika ble imidlertid en topp i den trendkorrigerte kurven for industriproduksjonen passert i fjor sommer, og det er mulig at Japan passerte en topp i månedene

Industriproduksjonen i Vest-Europa 1).
Sesongjustert. 1980=100.



1) Kilde: OECD Main Economic Indicators.

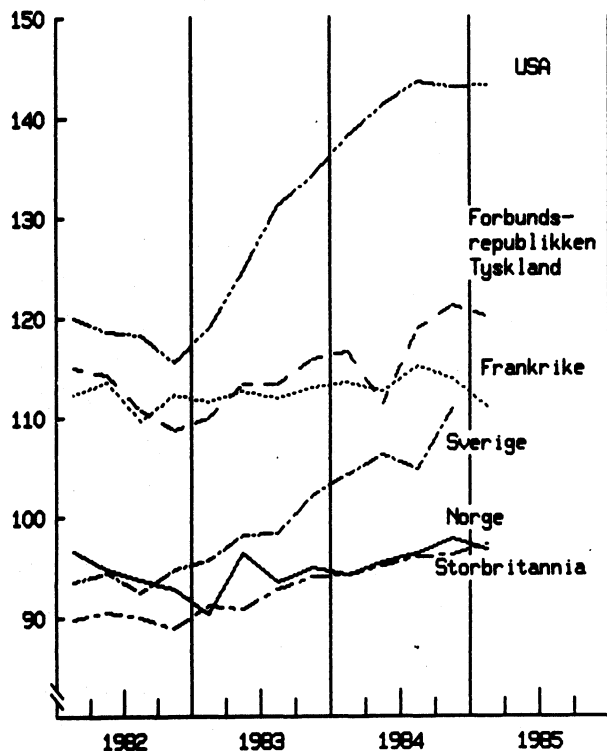
LEDENDE INDIKATORER OG INDUSTRIPRODUKSJON I OECD-OMRÅDET (Prosentvis avvik fra trend)



1) En økonomisk indikator som er ledende i forhold til industriproduksjonen er en indikator som med større eller mindre regelmessighet passerer konjunkturtopper og konjunkturbunner tidligere enn industriproduksjonen. Den stiplede linjen i figuren representerer gjennomsnittlig avvik fra trend for et utvalg av ledende indikatorer.

Kilde: OECD Main Economic Indicators, april 1985.

Industriproduksjon uten bergverksdrift og kraftforsyning i utvalgte land. 1) Sesongjustert. 1975=100.



Kilde: OECD

omkring siste årsskifte. Produksjonen i Japan er likevel fortsatt i betydelig stigning; veksten har her vært klart sterkere enn i resten av OECD-området.

Ledende indikatorer for OECD-landene sett under ett var i oppgang gjennom annet halvår 1982 og hele 1983, men endret seg lite i 1984 og 1. kvartal 1985 (se diagram). Det samme gjaldt de ledende indikatorene for Vest-Europa. I USA passerte de ledende indikatorene for industriproduksjonen en topp i første halvår i fjor og gikk gjennomgående ned gjennom annet halvår. I vintermånedene viste de forbigående oppgang; de peker nå igjen nedover. I Japan passerte de ledende indikatorene en topp i 1. kvartal i fjor, men holdt seg forholdsvis stabile, litt under trendnivå, i 2. halvår i fjor og i 1.

kvartal i år.

Etter OECD's siste prognoser, som ble publisert da arbeidet med denne rapporten var i slutfasen, vil bruttonasjonalproduktet for OECD-området under ett stige med 3 1/4 prosent i 1985 og 2 3/4 prosent neste år. Det er overveiende sannsynlig at veksten i USA vil bli betydelig mindre i år enn i fjor og at dette vil bidra til å bremse veksten i andre land, særlig Canada og Japan. Etter OECD's siste prognoser vil bruttonasjonalproduktet for USA øke med 3 1/4 prosent i 1985 og 2 3/4 prosent i 1986. I Vest-Europa vil veksten trolig kunne holde seg mellom 2 og 2 1/2 prosent både i 1985 og 1986, kanskje nærmere 2 prosent; det er fremdeles ingen tegn til noen markert omlegging av den økonomiske politikken i ekspansiv retning, og nedgangen i USA vil ha bremsevirkninger også for økonomien i Vest-Europa. Valutakursutviklingen representerer et spesielt viktig usikkerhetsmoment i denne konjunkturfasen.

Arbeidsløsheten i OECD-området sett under ett holder seg svært høy og forholdsvis stabil. For området under ett ligger arbeidsløshetsprosenten i gjennomsnitt på litt over 8 prosent. Det er store variasjoner i arbeidsløshetsnivået i de enkelte land, med en arbeidsløshet på 20 prosent i Spania, 13-14 prosent i Belgia, Nederland og Storbritannia, 10-11 prosent i Canada, Frankrike og Italia, men bare rundt 3-4 prosent i Østerrike, Norge og Sverige, 2 1/2 prosent i Japan og 1 prosent i Sveits. I USA, Australia og Vest-Tyskland ligger arbeidsløsheten omtrent på OECD-gjennomsnitt. På bakgrunn av prognosene for produksjonsveksten er det sannsynlig at arbeidsløsheten vil øke noe igjen i de kommende 1 1/2 år. Etter OECD's siste prognoser vil arbeidsløsheten for OECD-landene ligge på 8 1/4

prosent i gjennomsnitt for 1985 og 8 1/2 prosent for 1986.

Etter en kraftig nedgang i prisstigningstakten siden 1980 ser prisstigningen i OECD-landene tilsynelatende ut til å forsterke seg igjen. Konsumprisene for hele området under ett steg med vel 4 prosent (årlig rate) fra juni til desember i fjor, men med mere enn 6 prosent (årlig rate) i løpet av 1. kvartal 1985. Det ser imidlertid ut til at økingen i prisstigningen stort sett hadde sammenheng med høyere matvarepriser som følge av dårlige værforhold og med stigning i energiprisene i Europa og Japan som følge av øking i dollarkursen. For andre varer ser stigningstakten ut til å holde seg noenlunde uendret, og det samme gjelder arbeidskraftkostnadene; lønnsøkningen har vært forholdsvis moderat i de fleste land. I noen land i Vest-Europa kan lønnsstigningen komme til å bli noe sterkere etterhvert, men på den annen side er det grunn til å tro at importprisene vil vise svakere stigningstakt som følge av nedgang i dollarkursen.

For OECD-området sett under ett økte konsumprisindeksen med rundt 5 prosent fra 1983 til 1984, og OECD venter at prisstigningen vil være uendret, eller litt lavere, både i 1985 og 1986.

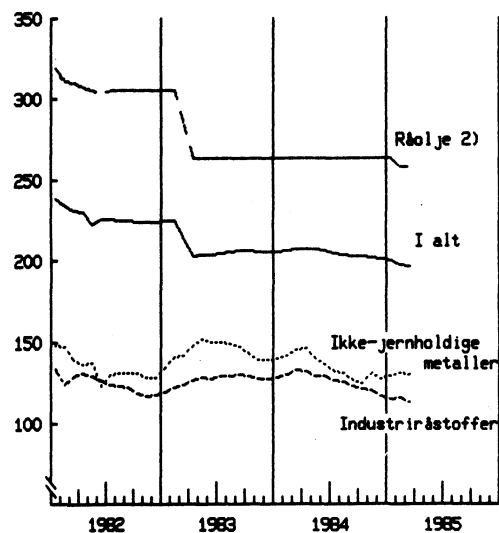
Det er fortsatt store variasjoner i prisstigningstakten fra land til land. Blant de større landene viste konsumprisene i Italia en stigning med 8,8 prosent fra april i fjor til april i år, og her var stigningstakten i klar øking; i de siste tre månedene (februar-april) lå konsumprisindeksen 11,4 prosent (årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode. For Vest-Europa under ett lå prisstigningstakten på 5-6 prosent (årlig rate) og for Japan bare på 2,4

prosent i siste tremånedersperiode, mens USA hadde en stigning på 2,6 prosent i siste tremånedersperiode (årlige rater) og 3,7 prosent i løpet av de siste 12 måneder.

RAVAREPRISENE

Den sterke avdempingen av veksten i USA har ført til at forbruket av industriråvarer bare har vist langsom stigning hittil i 1985. Samtidig har brukerne av industriråstoffer ført en meget forsiktig lagerpolitikk som følge av mindre gunstige konjunkturutsikter enn tidligere og høye finansieringskostnader. Tilbudet av råvarer er imidlertid høyt, bl.a. som følge av betydelige kapasitetsutvidelser, og fordi mange utviklingsland med stor gjeldsbyrde er nødt til å holde produksjonen oppe, selv med lave priser. Prisene på industrielle råvarer har derfor gjennomgående stagnert hittil i år, avhengig av hvilken valuta de regnes i, enda totalproduksjonen i industrilandene fortsatt

1)
INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET.
1975=100.



Kilde: IMA-Institut für Wirtschaftsforschung.

1) På dollarbasis.

2) Offisielle eksportpriser.

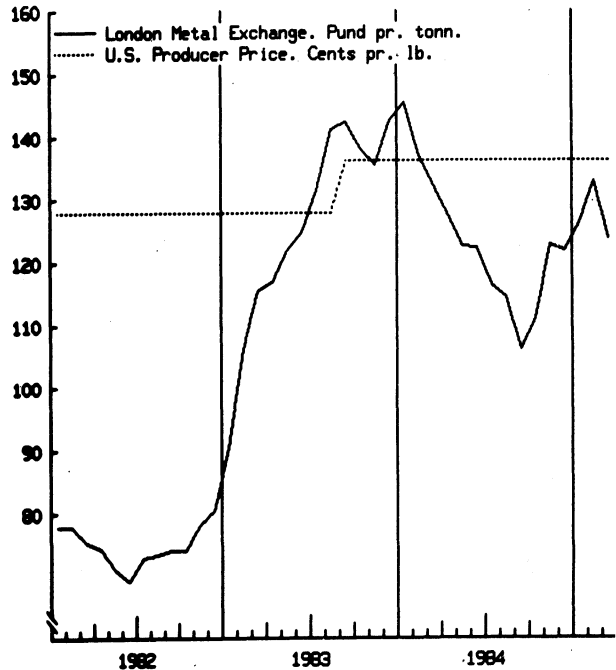
er i klar oppgang. The Economist's dollar-baserte prisindeks for industriråvarer var i siste halvdel av mai 6 prosent lavere enn ett år tidligere.

Som følge av avdempingen i konjunkturoppgangen i de vestlige industrilandene sett under ett er det grunn til å tro at forbruket av industriråvarer bare vil vise svært moderat øking i tiden fremover. Det er også grunn til å anta at forbrukerne av industriråstoffer fortsatt vil føre en svært forsiktig lagerpolitikk. Tilbudet av råvarer vil fremdeles være preget av produksjonsøking og til dels også av øking i råvarelagrene hos produsentene. Når en ser bort fra virkningene av kortsiktige valutakursbevegelser er det sannsynlig at råvareprisene bare vil endre seg lite i resten av 1985.

Blant de enkelte varegruppene viste ikke-jernholdige metaller gjennomgående tendens til moderat prisstigning gjennom de fem første månedene i 1985. Både regnet i dollar og i SDR (Pengefondets internasjonale betalingsenhet) økte The Economist's indeks for metallpriser 6-8 prosent fra 31. desember i fjor til 21. mai i år.

Aluminiumsprisene viste ubrutt nedgang i hele 1984 fram til oktober i fjor, trolig som følge av produsentenes overreaksjon på en viss bedring i avsetningsforholdene. Lagrene av aluminium har stadig økt og presset markedet. Det kan likevel kanskje være utsikt til en viss, men trolig forbigående, bedring gjennom annet halvår, særlig som følge av gjeninnhentingseffekt i bygningsindustrien etter den kalde vinteren. Men alt i alt er det neppe grunn til å anta den underliggende tendens til prisnedgang for aluminium vil endre seg vesentlig gjennom 1985; økingen i etterspørselen vil

INDEKSER FOR ALUMINIUMSPRISER. 1979=100.



Kilde: World Metal Statistics april 1985.

nepe bli sterkere enn i fjor, og tilbudet vil fortsette å være rikelig. Først ved slutten av året kan det tenkes at markedet vil være mere i balanse, og prisene kanskje vise en svakt stigende tendens. Prisstigningen vil imidlertid begrenses ved kapasitetsutvidelser, bl.a. i Sør-Amerika.

Som følge av stans i nikkelproduksjonen, blant annet i Australia og Sovjetunionen, har nikkelpreisene vist sterk stigning hittil i 1985. Det er imidlertid ventet at markedsforholdene vil endre seg noe utover i annet halvår. Stålproduksjonen vil trolig flate ut, og forbruket av nikkelpri vil derfor stige bare forholdsvis svakt. Videre skal flere små produsenter ha gjort det klart at de er forberedt på å gå under de store produsentenes salgspriser for å bedre sine markedsandeler. Det er derfor mulig at nikkelpreisene kan komme til å vise fallende tendens utover i annet halvår.

Matvareprisene var i sterk nedgang i 1984, men har endret seg forholdsvis lite hittil i 1985; The Economist's dollarbaserte indeks for matvarer lå i siste halvdel av mai bare 4 prosent lavere enn ved årets begynnelse, men 24 prosent lavere enn ett år tidligere. Etter foreløpige oppgaver ser det ut til at produksjonen av matvarer i sesongen 1985/86 vil bli noe høyere enn i foregående sesong. Med overveiende store lagre i eksportlandene vil derfor forsynings situasjonen stort sett være gunstig, og det er mulig at matvareprisene igjen vil komme under press senere i 1985.

I slutten av januar reviderte OPEC sine offisielle salg priser på olje. Prisen på arabisk lettolje ble satt ned med 1 \$/fat. Dette førte til en bedre balanse i markedet, men spotprisene har hele tiden ligget under de offisielle salg prisene. I begynnelsen av mai gikk spotprisen på arabisk lettolje under 27\$/fat og ligger nå på omkring 26,65\$/fat. Det er usikkert om OPEC klarer å stabilisere prisene på dagens nivå. Det vil bl.a. avhenge av om medlemslandene overholder de vedtatte produksjonskvoter.

SVERIGE: FORTSATT KONJUNKTUROPPGANG, MEN AVTAKENDE VEKSTTAKT

Sverige har fortsatt klar konjunkturoppgang, men veksttakten ser ut til å ha avtatt noe i løpet av vinteren. Kurven for industriproduksjonen viser tegn til å flate ut, og eksporten har utviklet seg betydelig svakere i årets tre første måneder enn i fjor høst. Både nedgangen i produksjonsveksten og i eksporten kan i noen grad være tilfeldig betinget; bl.a. har det uvanlig kalde vinter været med isvansker i flere viktige svenske havnebyer bidratt til å dempe veksten. Men det er også mulig at mer konjunkturbestemte

forhold, f.eks. eventuelt svakere utvikling i den internasjonale etterspørselen etter råvarer og halvfabrikat, og også den markerte konjunkturavdempingen i USA, kan ha spilt inn. Hjemmemarkedsetterspørselen i Sverige, og da særlig investeringsetter spørselen, er imidlertid i betydelig oppgang, men det ser ut til at etterspørsels økingen i første rekke bidrar til å øke importen. Dette - sammen med nedgangen i veksttakten for eksporten - har fått under skuddet på handelsbalansen til å øke sterkt siden i fjor høst. Samtidig har prisstigningen forsterket seg igjen. Med denne bakgrunn for satte myndighetene i mars i verk prisstopp og fulgte opp med en kraftig tilstramming av kredittpolitikken i mai. Både offisielle og private prognoser peker likevel mot fortsatt produksjonsvekst, men i klart svakere tempo enn i 1984.

Som følge av de ikke-konjunkturbestemte forholdene som har preget utviklingen i svensk økonomi siste vinter er den underliggende tendensen for industriproduksjonen nå vanskelig å tolke. Den var i klar oppgang gjennom 1984, men i tremånedersperioden desember-februar lå produksjonsindeksen bare 1 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode (sesongkorrigert årlig rate), mens indeksen for februar lå nærmere 6 prosent høyere enn et år tidligere. Konjunkturinstituttets konjunkturbarometer fra mars peker likevel mot fortsatt oppgang, særlig i verkstedindustrien. I jern-, stål- og metallindustrien har produksjonsutviklingen vært noe svakere, men etter barometerresultatene å dømme forsterket ordre inngangen fra utlandet seg noe igjen i 1. kvartal i år etter et kraftig fall i annet halvår i fjor. Konjunkturavdempingen merkes mest i tremasseindustrien; den kraftige produksjonsøkningen flatet ut i løpet av 1. kvartal, og bedriftene venter at produk-

1)

S v e r i g e. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent

	Regnskap			Prognose	
	1983	1984		2) 1985	
		3) FD	4) FD	3) FD	4) FD
	Privat konsum	-1,7	0,8	0,9	1,3(1,4)
Offentlig konsum	0,9	2,2	1,8	0,8	0,8
Investeringer i fast real- kapital	1,1	3,0	3,6	1,8(0,6)	3,7
Lagerinvesteringer 5)	-0,4	0,5	0,7	1,5	1,3(1,6)
Eksport	10,5	7,2	6,1	3,6(2,6)	4,3
Import	0,0	5,8	3,9	5,8(5,4)	6,3(7,6)
Bruttonasjonalprodukt	2,5	2,8	3,0	2,1	2,4

1) Se også nye OECD-prognoser for 1985 og 1986 i tabellvedlegget.

2) Tallene i parentes er Konjunkturinstituttets særprognoser.

3) Det svenske finansdepartementet og Konjunkturinstituttet, Preliminær Nationalbudget, januar 1985.

4) Det svenske finansdepartementet og Konjunkturinstituttet, Revidert Nationalbudget, april 1985.

5) Forandring i lagerinvestering i prosent av foregående års BNP.

sjonen vil gå ned i resten av første halvår. Statistiska Centralbyråns lagerstatistikk viser ellers at tremasseindustrien i betydelig grad har produsert for lager. Kjemisk industri er fortsatt i oppgang, og bedriftene regner med at oppgangen vil fortsette i hvert fall i resten av første halvår i år.

I Konjunkturinstituttets barometer fra september i fjor oppga hele 46 prosent av bedriftene at de hadde "flaskehalser" på tilbudssiden i produksjonen f.eks. i form av

knapphet på ledig kapasitet eller mangel på arbeidskraft. Senere har denne andelen gradvis blitt redusert. Etter det seneste konjunkturbarometeret fra midten av mars hadde denne andelen kommet ned i 39 prosent.

Myndighetene venter at særlig investerings- etterspørselen vil bidra til at konjunktur- oppgangen vil fortsette ennå en stund frem- over. Etter det reviderte nasjonalbud- sjettet fra april vil bruttoinvesteringene i fast realkapital stige omtrent like sterkt

fra 1984 til 1985 som året før (med henholdsvis 3,7 prosent og 3,6 prosent). Dette er en kraftig oppjustering i forhold til den prognosen fra januar (1,8 prosent). Etter OECD's siste prognoser, som nettopp er offentliggjort, vil de totale investeringer i fast realkapital øke med 4 1/2 prosent i 1985 og 2 1/4 prosent i 1986. For industriinvesteringene, som regnet i volum steg med 1 prosent i fjor, ventet de svenske myndighetene i januar og april en vekst på henholdsvis 18 prosent og 25 prosent i 1985.

Prisstigningen forsterket seg utover vinteren. Mens konsumprisindeksen steg med 6 prosent (sesongkorrigert årlig rate) både fra 1. til 2. kvartal og fra 2. til 3. kvartal i fjor, var stigningen fra 3. til 4. kvartal 9 prosent og fra 4. kvartal 1984 til 1. kvartal i år hele 11 prosent. Den siste "tilstrammingspakken" - som bl.a. omfatter rente- og avgiftsforhøyelser (se nedenfor) innebærer at det allerede nå er klart at myndighetenes mål for prisstigningen i 1985 (3 prosent øking gjennom året) ikke vil kunne realiseres, selv om det fra midten av mars som nevnt ble satt i verk prisstopp for innenlandsproduserte varer.

Også lønnsstigningen forsterket seg noe i løpet av vinteren. Lønnsforhandlingene, som har pågått utover vinteren og våren, ser likevel ut til å gi forholdsvis moderat lønnsøking sett på bakgrunn av den sterke prisstigningen. Myndighetene har funnet å kunne gi en skattelette på 600 kroner pr. person i gjennomsnitt for 1985. Utviklingen av detaljomsetningen, som steg med 3,6 prosent i 1. kvartal regnet i volum fra samme periode i fjor, viser at det private konsumet har tatt seg kraftig opp. Trolig er det i stor grad kredittfinansiert. Myndighetene ventet i april en øking i det private konsumet på 1,4 prosent regnet i volum fra

1984 til 1985, og etter OECD's siste prognoser vil det stige med 1 1/2 prosent i 1985 og 1 prosent i 1986.

Som nevnt har eksporten vist stadig svakere utvikling; mens vareeksporten steg med 12 prosent regnet i verdi (sesongkorrigert årlig rate) fra 1. til 3. kvartal i fjor var stigningen bare 1,6 prosent (årlig rate) i det følgende kvartal. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år gikk eksportverdien etter foreløpige oppgaver ned med hele 16 prosent (sesongkorrigert årlig rate). Regjeringen har i sitt reviderte nasjonalbudsjett oppjustert prognosen for volumet av veksten i vare- og tjenesteeksporten i 1985 fra 3,6 prosent til 4,3 prosent. Etter flere private prognoser vil imidlertid eksportveksten bli betydelig svakere enn dette; som følge av pris- og kostnadsutviklingen er det fare for at svensk industri vil kunne tape markedsandeler. OECD ventet i mai en eksportvekst på 4 1/4 prosent og 4 prosent i henholdsvis 1985 og 1986.

Verdien av vareimporten viste derimot uvanlig sterk øking i fra 4. til 1. kvartal etter å ha holdt seg forholdsvis stabil i de to foregående kvartalene. I 1. kvartal i år under ett lå importverdien hele 26 prosent høyere enn i 1. kvartal i fjor. Finansdepartementet venter i sin aprilprognose en øking i volumet av samlet import av varer og tjenester på 6,3 prosent, dvs. litt høyere enn ventet i januar (5,8 prosent). OECD venter at importen vil stige med 6 prosent og 4 prosent i henholdsvis 1985 og 1986.

Etter Finansdepartementets seneste prognoser vil driftsbalansen med utlandet vise et underskudd på 3,1 milliarder kroner i 1985, mot et overskudd på 1 milliard året før. Konjunkturinstituttet - som regner med en sterkere importøkning enn Finansdepartementet

- venter et mer enn dobbelt så stort underskudd for 1985 - 6,5 milliarder. Begge prognoser forutsetter bl.a. at Regjeringens målsetting for lønnsutviklingen - en stigning i timelønnen på høyst 5 prosent i 1985 - blir realisert.

Etter Finansdepartementets aprilprognoser vil bruttonasjonalproduktet stige med 2,4 prosent fra 1984 til 1985, mot 2,1 prosent etter januarprognosene. Etter private prognoser vil veksten bli noe lavere enn dette. (OECD : 2 1/2 prosent i 1985 og 1 3/4 prosent i 1986).

Arbeidsløsheten har hittil holdt seg forholdsvis lav, omkring 3 prosent. I 1. kvartal 1985 under ett var 3,1 prosent av arbeidskraften registrert som arbeidsløse, mot 3,3 prosent et år tidligere. Det er neppe trolig at arbeidsløsheten vil endre seg betydelig i resten av året.

Særlig den ugunstige utviklingen i utenriksøkonomien har ført til at regjeringen nylig fant å måtte stramme den økonomiske politikken betydelig til. Prisstoppet i mars ble fulgt av en rekke kredittpolitiske tilstramningstiltak i midten av mai. Med virkning fra 14. mai ble Riksbankens diskonto økt fra 9,5 prosent til 11,5, prosent og en rekke andre rentesatser ble samtidig satt opp. Samtidig ble kontrollen med bankenes utlånsrenter formelt opphevet. Utlånstaket for banker og finansieringsselskaper ble satt ned fra 4 prosent til 2 prosent. Likviditetsinndragningen fra næringslivet vil bli forsterket. Bilavgiften vil i juni bli økt med 3.500-4.000 kroner. Ved bilkjøp skal kontantandelen være minst 50 prosent og avbetalingstiden høyst 12 måneder. Reglene for kontokreditter blir skjerpet. Det samme gjelder reglene for avbetalingshandelen.

STORBRIANNIA: FORTSATT KLAR KONJUNKTUROP- GANG, MEN DÅRLIGERE UTSIKTER

S t o r b r i t a n n i a 1). Bruttonasjonalproduktet og utvalgte hovedkomponenter. Volumendring fra året før. Prosent

	1984 2)	1985 3)	1986 3)
Privat konsum ..	1,5	1,8	2,3
Investeringer i fast realkapital	7,7	1,8	0,6
Offentlige utgifter	1,0	2,0	0,5
Eksport	6,6	8,7	2,5
Import	8,7	6,8	2,8
Bruttonasjonalprodukt	2,5	3,2	1,2

1) Se også nye OECD-prognoser i tabellvedlegget.

2) Foreløpig regnskap.

3) Prognoser.

Kilde: National Institute Economic Review, mai 1985.

Britisk økonomi var gjennom storparten av fjoråret og utover vinteren 1985 i sterk grad preget av virkningene av kullgruvestreiken, som tok til i mars 1984 og varte i nesten 12 måneder. Etterspørselen etter kull ble i meget stor grad dekket ved reduksjon av lagrene - som var svært høye ved begynnelsen av streiken - og ved sterk øking i importen av olje og kull. Som en direkte følge av svikten i kullproduksjonen (ringvirkningene på andre produksjonsgrener var ubetydelige) vokste bruttonasjonalproduktet praktisk talt ikke fra 4. kvartal 1983 til 2. kvartal 1984. Totalproduksjonen tok til å

stige igjen i fjor sommer, etterhvert som streiken gradvis ble mindre effektiv. Bruttonasjonalproduktet var anslagsvis omkring 1 3/4 - 2 prosent høyere i 1. kvartal 1985 enn i 3. kvartal 1984, svarende til en årlig rate på 3 1/2 - 4 prosent. Korrigert for virkningene av gjeninnhenting i kullproduksjonen - anslagsvis 1/2 prosent av samlet øking i bruttonasjonalproduktet - kan den underliggende veksttrenden ha vært omlag 2 1/2-3 prosent årlig rate.

Industriproduksjonen viste sterk vekst både gjennom 2. halvår 1983 og storparten av 1984, men utover siste høst og vinter ble veksten noe svakere. I tremånedersperioden desember-februar steg industriproduksjonen med 1,9 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra foregående tremånedersperiode, og lå i februar 3,8 prosent høyere enn i samme måned i fjor.

Eksporten var den viktigste drivkraften bak oppgangen gjennom det siste halve året. Fra 3. kvartal i fjor til 1. kvartal i år er volumet av samlet vare- og tjenesteeksport anslått å ha økt med hele 18 prosent på årsbasis. En del av økingen var imidlertid mer tilfeldig betinget på grunn av utsatte skipninger som følge av havnestreik i 3. kvartal i fjor.

Det private konsumet steg - etter utviklingen av detaljomsetningen å dømme - derimot bare svakt. I tremånedersperioden februar-april lå volumet av detaljomsetningen bare 0,4 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode. Det britiske statistiske sentralbyrå anslår stigningen i samlet privat konsum fra 3. kvartal i fjor til 1. kvartal i år til 1-1 1/2 prosent, det vil si betydelig mindre enn stigningen i de disponible realinntektene.

For de andre anvendelseskomponentene av bruttonasjonalproduktet kan utviklingen i 1. kvartal i år ennå ikke avleses av statistikken. National Institute of Economic and Social Research (NIESR) antar i sin mai-rapport at investeringene i fast realkapital hittil i år har vist svakere øking enn i 1984; trolig har en betydelig øking i industriinvesteringene i stor grad blitt motvirket av nedgang i boligbyggingen. Lageroppbyggingen er imidlertid fortsatt en ekspansiv faktor.

Sysselsettingen ser ut til - på grunnlag av betydelig reviderte oppgaver - å ha økt stadig sterkere i løpet av fjoråret, men likevel ikke like sterkt som arbeidsstyrken. I 1. kvartal i år gikk imidlertid veksttakten i sysselsettingen noe ned. Som følge av den sterke økingen i tilgang på arbeidskraft har arbeidsløshetsprosenten fortsatt å stige litt, fra 12,7 prosent i desember i fjor til 12,9 prosent i april. I 1. kvartal i fjor var arbeidsløshetsprosenten 12,3.

Prisstigningen har tatt seg klart opp igjen fra årsskiftet 1984/1985. Fra desember til mars steg konsumprisindeksen med en årlig rate på 8,7 prosent og lå i mars 6,1 prosent høyere enn ett år tidligere. Økingen i konsumprisene har i første rekke sammenheng med tiltakende stigningstakt for importprisene.

Det nye britiske budsjettforslaget, som gjelder finansåret april 1985 - mars 1986, er etter NIESR's vurdering bare svakt ekspansivt og gir ikke grunnlag for betydelige endringer i prognosene for etterspørsel og produksjon. Lånebehovet, som for inneværende finansår er beregnet til 9,6 milliarder pund, er for neste finansår budsjettert til 9,4 milliarder pund. Budsjettet omfatter visse skattelettelser både for personlige inntekter og selskapsinntekter, men

på den annen side er flere avgifter foreslått økt.

Etter NIESR's maiprognoser vil bruttonasjonalproduktet øke forholdsvis betydelig i år, men tendere mot stagnasjon gjennom 1986. Instituttet venter en vekst i volumet av bruttonasjonalproduktet på 3,2 prosent fra 1984 til 1985, mot 2,5 prosent året før og 3 prosent fra 1982 til 1983. Dette er praktisk talt samme vekst som ventet av OECD i junirapporten. Eksporten av varer og tjenester er ventet å bli den viktigste drivkraften bak oppgangen, med en vekst på hele 8,7 prosent (OECD : 6 3/4 prosent) mot 6,6 prosent i fjor og bare 1,4 prosent fra 1982 til 1983. De nye prognosene for eksporten innebærer en betydelig oppjustering av NIESR's forrige prognoser (fra februar). De må sees på bakgrunn av tallene for handelsstatistikken for 1. kvartal. Det har vært en betydelig stigning i pundverdien siden februar, men NIESR regner med betydelig etterslepningseffekt, slik at virkningene på eksporten først vil bli fullt merkbare i 1986. Volumet av samlet vare- og tjenesteksport ventes da å øke bare med 2,5 prosent (OECD : 4 1/4 prosent), og bare med 1,3 prosent fra 4. kvartal 1985 til 4. kvartal 1986.

På den annen side har NIESR foretatt en mindre nedjustering av sine prognoser for det private konsumet. Stigningstakten ventes nå å øke fra 1,5 prosent i fjor til 1,8 prosent i år (OECD : 3 prosent) og videre til 2,3 prosent i 1986 (OECD : 3 1/4 prosent).

NIESR venter ikke at investeringene i fast realkapital vil vise seg å bli så produktivtstimulerende i år som i 1984. Nedgangen i boligbyggingen og nedskjæringer i offentlige investeringer vil trolig motvirke det

meste av den økingen i industriinvesteringene som investeringsrundspøringer kan tyde på. Ellers vil oppgangen i industriinvesteringene trolig nå toppunktet i løpet av neste år. Alt i alt ventes volumet av samlede investeringer i fast realkapital å øke bare med 1,8 prosent fra 1984 til 1985 (OECD : 2 1/2 prosent), mot 7,7 prosent i fjor, og bare med 0,6 prosent fra 1985 til 1986 (OECD : 3 prosent). Den siste prognosen fra NIESR innebærer en ventet nedgang gjennom 1986 - med 1 prosent fra 4. kvartal 1985 til 4. kvartal 1986.

Det antas nå at en større del av samlet etterspørsel vil rette seg mot innenlandsk produksjon og en mindre del mot import i år enn tilfellet var i fjor. Etter NIESR's maiprognose vil importen øke med 6,8 prosent fra 1984 til 1985 (OECD : 5 prosent) mot 8,7 prosent året før, og bare med 2,8 prosent fra 1985 til 1986 (OECD : 5 1/4 prosent).

Alt i alt ventes bruttonasjonalproduktet som nevnt å øke med 3,2 prosent i år (OECD: 3 1/4 prosent), og med 2-2 1/2 prosent om en korrigerer for gjeninnhentingseffekten etter kullstreiken. For neste år ventes en øking i bruttonasjonalproduktet på 1-1 1/2 prosent (OECD: 2 1/2 prosent), men økingen gjennom 1986 vil trolig bli svært liten, kanskje bare rundt 1/2 prosent. Med denne produktionsutviklingen vil arbeidsløsheten trolig fortsette å stige.

Med øking i pundkursen - og det anses som mest sannsynlig - er utsiktene for prisstigningen nå mer gunstige enn tidligere. Etter februarprognosen ventet NIESR at stigningstakten for konsumprisindeksen ville holde seg på over 6 prosent årlig rate etter å ha økt fra 5 prosent ved utgangen av 1984. Instituttet venter nå at konsumprisindeksen

vil stige noe svakere, med 5,3 prosent, fra 1984 til 1985 (mot henholdsvis 5 prosent og 4,8 prosent i 1983 og 1984) og med 5,0 prosent fra 1985 til 1986.

Overskuddet på driftsbalansen med utlandet ventes å stige fra 0,1 milliarder pund i 1984 til 1,3 milliarder i 1985 og 1,5 milliarder i 1986.

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND: FORTSATT EKSPORTDREVET KONJUNKTUROPPGANG, ETTER TILFELDIG OG FORBIGÅENDE SVIKT I ETTERSPORSSEL OG PRODUKSJON I 1. KVARTAL.

I Forbundsrepublikken Tyskland har den underliggende tendensen til moderat konjunkturoppgang neppe endret seg mye hittil i år. Både produksjon og etterspørsel har vist forholdsvis store svingninger gjennom det siste året, men dette skyldes mer tilfeldige forhold. I annet halvår i fjor var den økonomiske utviklingen preget av gjeninnhenting etter streikene i første halvår. Omkring

siste årsskifte ebbet gjeninnhentings-effekten ut, og utover vinteren ble den økonomiske aktiviteten begrenset av uvanlig kaldt vær. Bruttonasjonalproduktet gikk ned med 1,5 prosent (sesongkorrigert) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Nesten alle anvendelseskomponenter viste nedgang, men særlig hardt rammet ble investeringer i bygge- og anleggsvirksomheten, som falt med hele 13,5 prosent.

Etter alt å dømme peker likevel den underliggende tendensen i totalproduksjonen fortsatt oppover, trolig fremdeles med utenlandsetterspørselen som den viktigste drivkraften. Men både myndighetene og de fem største økonomiske forskningsinstituttene venter at innenlandsetterspørselen etter hvert vil bidra noe mer til veksten, mens bidraget fra eksporten kan komme til å minske noe. Den hittil svake veksten i innenlandsetterspørselen må sees på bakgrunn av fortsatt stram økonomisk politikk, som blant annet tar sikte på å redusere budsjettunderskuddet. Arbeidsløsheten er fort-

Forbundsrepublikken Tyskland: Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. 1) Volumøkning fra året før. Prosent

	1984		1985	
	2)	3)	2)	3)
	Oktober 84	April 85	Oktober 84	April 85
Privat konsum	1	0,6	1,5	1
Investeringer i fast realkapital ...	2,5	1,3	2	1
Eksport	7,0	7,9	6	8,5
Import	6,0	5,7	4	5
Bruttonasjonalprodukt	2,5	2,6	2,0	2,5

1) Nye OECD-prognoser, også for 1986, er gitt i tabellvedlegget.

2) Wochenbericht 7/85, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin, 14. februar 1985.

3) Wochenbericht 17-12/85, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin, 3. mai 1985.

satt høy og med stigende tendens.

München-instituttets indikator for næringslivets konjunkturvurdering ("Business Climate Indicator") passerte en topp i første kvartal 1984 og har senere gjennomgående vært i svak nedgang. I sin aprilrapport ventet de fem vest-tyske forskningsinstituttene likevel en produksjonsøkning på 2 1/2 prosent fra 1984 til 1985, det vil si om lag samme økning som året før. Det er neppe grunn til å anta at den moderate veksten vil forsterke seg i 1986, snarere tvert i mot; en eventuell nedgang i dollarkursen samtidig med bare svak produksjonsvekst i USA vil kunne redusere eksportveksten sterkt. OECD venter for Forbundsrepublikken en produksjonsvekst på 2 1/2 prosent i 1985 og 2 3/4 prosent i 1986, men med svakt synkende veksttakt gjennom 1986.

På produksjonssiden var særlig industriproduksjonen preget av streiken i første halvår i fjor, av gjeninnhentingene i annet halvår og av den kalde vinteren i år. Fra 1. til 2. kvartal i fjor gikk industriproduksjonen ned med om lag 4 prosent, men økte med 5 prosent fra 2. til 3. kvartal og med 2-3 prosent fra 3. til 4. kvartal etter sesongkorrigerte oppgaver. Både gjennom 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år har industriproduksjonen vært i stagnasjon. I 1. kvartal lå industriproduksjonen på samme nivå som kvartalet før.

Arbeidsløsheten har fortsatt å øke. Etter sesongkorrigerte oppgaver er det nå 2 1/4 millioner arbeidsløse i Forbundsrepublikken, og arbeidsløshetsprosenten har økt fra 9,0 prosent i desember i fjor til 9,4 prosent i april i år etter sesongkorrigerte oppgaver.

Investeringene i maskiner og utstyr har vist sterke tilfeldige svingninger. Bl.a. som

følge av streikene i fjor gikk de betydelig ned i første halvår 1984, men viste en tilsvarende sterk stigning i annet halvår. I de første månedene av 1985, da gjeninnhentingene var fullført, fortsatte investeringene i maskiner og utstyr å stige, men i atskillig mer moderat tempo enn i annet halvår i fjor sett under ett. Ordreutviklingen for innenlandske investeringsvarer tyder på fortsatt oppgang; i 1. kvartal lå volumet av nye ordrer på innenlandske investeringsvarer hele 11 prosent høyere enn ett år tidligere.

Investeringene i bygge- og anleggsvirksomhet var som nevnt i nedgang i 1. kvartal, og for denne investeringskategori peker ordreutviklingen mot fortsatt fall. I tremånedersperioden desember-februar lå tilgangen på nye ordrer til bygge- og anleggssektoren hele 35 prosent lavere, regnet i volum, enn i foregående tremånedersperiode (sesongkorrigert årlig rate). For året under ett ventes nå de samlede investeringer i fast realkapital bare å øke med 1 prosent fra 1984. Dette er en litt svakere vekst enn det forskningsinstituttene ventet i oktober (2 prosent). OECD venter en investeringsøkning på 2 prosent i 1985 og 3 1/4 prosent i 1986.

Det private konsumet steg med bare 0,6 prosent fra 1983 til 1984, og utviklingen av detaljomsetningen tyder på at konsumveksten var svak også i de første månedene av 1985. Volumet av detaljomsetningsindeksen lå i 1. kvartal bare 1,4 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i 4. kvartal i fjor. På bakgrunn av de lønnsavtalene som er inngått er det neppe grunn til å vente at det private konsumet vil ta seg vesentlig opp i resten av året, og forskningsinstituttene regner nå med en stigning i det private konsumet på rundt 1 prosent regnet i volum fra 1984 til 1985. OECD venter en konsumvekst

på 1 1/4 prosent i 1985 og 2 prosent i 1986.

Som nevnt kommer de sterkeste drivkreftene bak produksjonsoppgangen fortsatt fra utenlandsetterspørselen. Vareeksporten har steget kraftig gjennom to år, og den lå i 1. kvartal 8 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i 4. kvartal i fjor regnet i verdi. Bakgrunnen for den sterke eksportøkningen er konjunkturoppsvinget i de land som er Forbundsrepublikkens viktigste handelspartnere, men også nedgangen i kursen på tyske mark i forhold til amerikanske dollar; særlig har vareeksporten til USA vist sterk øking, med hele 40 prosent fra 1983 til 1984. Spesielt sterk var stigningen i eksporten av investeringsvarer til USA. Ordreutviklingen tyder på fortsatt sterk øking i samlet vareeksport i tiden fremover. I 1. kvartal lå tilgangen på nye eksportordrer, regnet i volum, hele 11 prosent høyere (sesongkorrigert årlig rate) enn i 4. kvartal i fjor.

De vest-tyske forskningsinstituttene venter betydelig volumstigning (9 prosent) i eksporten av varer og tjenester også fra 1984 til 1985. Dette innebærer at utenlandsetterspørselen også i 1985 vil bli den mest ekspansive etterspørselskomponenten. For 1986 er eksportutsiktene mer usikre, men forskningsinstituttene regner med noe svakere, men fortsatt betydelig stigningstakt i eksportvolumet. OECD venter en eksportvekst på 7 1/2 prosent og 6 3/4 prosent for henholdsvis 1985 og 1986.

En god del av etterspørselsveksten har blitt dekket av økt import. Samlet vare- og tjenesteimport steg med 5,7 prosent fra 1983 til 1984, regnet i volum, og verdien av vareimporten var i mars i år 15 prosent høyere enn i mars i fjor. I månedene omkring årsskiftet var stigningen i import-

verdien spesielt sterk; fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år kom den opp i hele 26 prosent, sesongkorrigert og regnet som årlig rate. Trolig er den økte stignings- takten forbigående og har sammenheng med en - trolig tilfeldig - nedgang i importen av investeringsvarer i fjor høst. Dessuten førte det kalde vinter været i år til et forbigående økt importbehov for olje og gass. For hele året regner de fem instituttene med omtrent like sterk importstigning som i fjor, rundt 5 prosent, og det er neppe grunn til å vente sterk endring i stignings takten utover i 1986. OECD venter en importstigning på 4 1/2 prosent og 5 prosent for de to årene.

Overskuddet på handelsbalansen gikk i vinterhalvåret noe ned som følge av forverring i bytteforholdet. For året 1984 kom det opp i 17,7 milliarder tyske mark (mot 10,5 milliarder i 1983) og det ventes fortsatt stigning, til over 30 milliarder i 1985.

Stigningen i konsumprisene, som fortsatt er moderat, tiltok noe utover høsten og vinteren, men forsterkingen av prisstigningen er trolig forbigående. I tremånedersperioden februar-april lå konsumprisindeksen 3,3 prosent høyere (sesongkorrigert årlig rate) enn i foregående tremånedersperiode og i april bare 2,5 prosent høyere enn ett år tidligere. Blant annet fordi lønnsstigningen fortsatt er moderat, ventes konsumprisene å øke med bare 2,5 prosent fra 1984 til 1985, det vil si om lag samme stigning som året før.

Den økonomiske politikken er fortsatt stram og bremses veksten. Med sikte på å hindre ytterligere øking i arbeidsløsheten foreslår de fem vest-tyske forskningsinstituttene at den planlagte skattereduksjonen (20 milli-

arder tyske mark) som regjeringen tar sikte på å gjennomføre i to trinn, i 1986 og 1988, i stedet skal gjennomføres i ett trinn neste år. Forskningsinstituttene forslag innebærer imidlertid ikke et ønske om omlegging til en mer ekspansiv økonomisk politikk i vanlig forstand; det er meningen at skatteinstruksjonen skal motvirkes av nedskjæringer i de statlige subsidiene for å unngå en øking av budsjettunderskuddet.

USA: STERKT REDUSERT VEKSTTAKT

I U S A har konjunkturoppgangen blitt betydelig svakere, og utviklingen av bl.a. de ledende indikatorene peker mot fortsatt relativt lav veksttakt. Bruttonasjonalproduktet steg i første halvår 1984 med en årlig rate på 7-8 prosent, men vekstraten har senere gått gradvis ned og var i 1. kvartal i år bare 0,7 prosent (årlig rate). Som følge av den høye dollarkursen er amerikansk konkurransevne sterkt svekket, slik at en økende del av etterspørselen rettes mot importen uten å stimulere

innenlandsk produksjon. Tendensen i dollarkursen har vært noe uklar hittil i 1985, men den har gjennomgående holdt seg høy. Det er imidlertid mulig at toppen nå er passert. Dessuten har vekstimpulsene fra den økonomiske politikken, som var en viktig drivkraft bak oppgangen i 1983/84, etterhvert blitt svekket.

Industriproduksjonen passerte en topp sommeren 1984 og har siden endret seg lite. I tremånedersperioden februar-april lå den 1,5 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode, og indeksen for april 2,0 prosent høyere enn ett år tidligere, men litt under gjennomsnittsnivået for 3. kvartal i fjor.

I den mest ekspansive fasen av konjunkturoppgangen ga investeringene i maskiner og utstyr - som økte med en årlig rate på rundt 20 prosent - betydelige vekstimpulser. Men bedriftenes investeringsplaner er nå blitt betydelig redusert; selskapsfortjenestene, som viste sterk øking i annet halvår 1984, har gått svakt tilbake hittil i år. Kost-

U S A. Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Prosentvis volumøking fra foregående halvår. Sesongkorrigerte årlige rater.

	1984 II	1985 I	1985 II	1986 I	1986 II
	(Regnskap)			(Prognoser)	
Privat konsum	3,2	3 3/4	3 1/4	3	2 1/4
Offentlige utgifter	8,6	4 1/4	3 1/4	3	3
Private investeringer	9,9	5 1/2	5	4	3 1/2
Boliger	-3,4	1/2	3 1/2	1/2	1/4
Annen fast realkapital	14,1	6 3/4	5 1/4	5	4 1/2
Eksport av varer og tjenester	3,4	-1/4	5 1/2	2 1/2	3
Import av varer og tjenester	17,2	5 1/4	8 1/4	5 1/2	5 1/2
Bruttonasjonalprodukt	3,6	3	3 1/4	2 3/4	2 1/2

K i l d e : OECD Economic Outlook, juni 1985.

nadsøkingen har etterhvert blitt noe sterkere, selv om lønnsutviklingen fortsatt er moderat. Produktivitetsutviklingen har blitt klart svekket siden i fjor sommer, og salgsforventningene har etterhvert blitt redusert. DRI (Data Resources Incorporation) venter en nedgang i vekstraten for investeringer utenom boliger fra 20 prosent i 1984 til om lag 7 prosent i 1985 og 4 prosent i 1986. (OECD: Henholdsvis 20 prosent, 8 1/4 prosent og 5 prosent.) Samtidig ventes veksten i boliginvesteringene å gå ned fra 12 prosent i fjor til bare 1 1/2 prosent i år. For 1986 venter DRI at boliginvesteringene vil holde seg på omtrent samme nivå som året før. (OECD: Henholdsvis 12 prosent, 1/3 prosent og 1 1/4 prosent.)

Veksten i det private konsumet har også etter hvert blitt svakere, særlig som følge av redusert stigningstakt for sysselsettingen. For samlet konsum ventet DRI i april en nedgang i vekstraten fra 5,3 prosent i 1984 til 3,9 prosent i 1985 og 2,9 prosent i 1986. (OECD: Henholdsvis 5,3 prosent, 3 1/2 prosent og 3 prosent.)

Med bare moderat konjunkturoppgang i Vest-Europa har synkende amerikansk konkurransevne, særlig som følge av den høye dollarkursen, ført til stadig svakere eksportutvikling. Verdien av vareeksporten lå i 1. kvartal 1,8 prosent (sesongkorrigert årlig rate) lavere enn i 4. kvartal i fjor. Importen har vist en helt motsatt utvikling, og verdien av vareimporten lå i 1. kvartal hele 24 prosent høyere enn i 4. kvartal (sesongkorrigert årlig rate). Det ventes likevel at importøkningen vil avta etterhvert som veksten i den økonomiske aktiviteten blir svakere.

Etter stram kredittpolitikk inntil høsten 1984 har myndighetene gitt rom for en noe

sterkere kredittøkning, og diskontoen ble 20. mai redusert med et halvt prosentpoeng til 7,5 prosent. Den er nå kommet ned på det laveste nivå siden august 1978. Trolig har endringen i kredittpolitikken sammenheng med den uventet sterke nedgangen i produksjonsveksten.

Underskuddet på statsbudsjettet er fremdeles høyt og stigende. Utgiftene (i løpende priser) har fortsatt å øke, samtidig som utviklingen på inntektssiden er preget av konjunkturavdempingen. Det foreligger forslag for kommende budsjettår om betydelig reduksjon blant annet i de sosiale utgiftene, med det er uvisst om forslagene vil bli vedtatt.

Alt i alt vil bruttonasjonalproduktet øke med om lag 3 1/4 prosent fra 1984 til 1985 både etter DRI's aprilprognose og OECD's maiprognose. På bakgrunn av produksjonsutviklingen hittil i år kan disse prognoser synes å ligge på den optimistiske siden. For 1986 venter DRI en vekst på bare 2,3 prosent og OECD 2 3/4 prosent. Etter DRI's prognoser vil veksten i 1. halvår 1986 passere et bunnnivå på 1,7 prosent. Konsumprisstigningen er ventet å ligge rundt 3-4 prosent i 1985, omtrent som året før.

JAPAN: KONJUNKTUROPPGANGEN FORTSETTER, MEN SVEKKES NOE

Fra 1983 til 1984 økte bruttonasjonalproduktet i Japan med 5 3/4 prosent, og det var fortsatt utenlandsetterspørselen som var den sterkeste drivkraften bak oppgangen.

Industriproduksjonen var i sterk stigning både igjennom 1983 og storparten av 1984, men viste stagnasjon og til dels nedgang gjennom 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år. Den svake utviklingen i det siste kan

J a p a n: Bruttonasjonalproduktet og dets hovedkomponenter. Volumøkning fra året før. Prosent

	1984 (Regnskap)	1985 (Prognoser)	1986 (Prognoser)
Privat konsum	2,7	3 1/4	4
Offentlige utgifter	2,2	2	2 1/4
Investeringer i fast realkapital	5,7	6 1/4	4 1/2
Eksport av varer og tjenester	18,1	9	6 3/4
Import av varer og tjenester	12,5	6 1/4	4 3/4
Bruttonasjonalprodukt	5,8	5 1/4	4 1/2

K i l d e: OECD Economic Outlook, juni 1985.

til dels ha tilfeldige årsaker, men siden i fjor vår har næringslivets konjunktur- vurdering blitt noe mindre optimistisk. I 1. kvartal i år lå industriproduksjonen 2,6 prosent (sesongkorrigert årlig rate) lavere enn i foregående kvartal.

Det er ventet at stigningen i eksporten vil dempes i løpet av 1985. Verdien av vareeksporten lå etter foreløpige oppgaver bare 3,9 prosent høyere (sesongkorrigert årlig rate) i 1. kvartal i år enn i 4. kvartal i fjor og lå i mars 6,4 prosent høyere enn ett år tidligere. OECD venter en volumvekst i samlet eksport av varer og tjenester på 9 prosent i 1985 og 6 3/4 prosent i 1986 mot 18 prosent i 1984.

Innenlandsetterspørselen ser derimot ut til å forsterke seg noe. Dette gjelder både investerings- og konsumerterpørselen; verdien av detaljomsetningen og verdien av nye ordrer på maskiner steg med henholdsvis 11 prosent og 28 prosent fra 4. til 1. kvartal (sesongkorrigerte årlige rater). Regnet i volum var stigningen litt svakere. Dette understøtter tidligere antakelser om at innenlandsetterspørselen vil bli en stadig

viktigere drivkraft utover i 1985. For tredje år på rad holder lønnsøkningen seg under 5 prosent, men økte bonus- og overtidbetaling, samt lettelse i inntektsbeskatningen, stimulerer det private konsumet. Etter OECD's maiprognoser vil det private konsumet stige med 3 1/4 prosent og 4 prosent i henholdsvis 1985 og 1986, etter en vekst på 2,7 prosent i 1984.

Finanspolitikken i Japan er fortsatt stram og tar sikte på å oppnå budsjettbalanse. I motsetning til i tidligere år foreslo regjeringen i høst ingen nye stimulerings tiltak. Budsjettunderskuddet ser ut til å bli hurtigere redusert enn myndighetene tidligere regnet med og ventes å utgjøre bare 1 prosent av bruttonasjonalproduktet ved neste årsskifte, mot vel 3 prosent ved forrige årsskifte.

Den sterke stigningen i innenlandsetterspørselen vil gi betydelig vekst i bruttonasjonalproduktet også i 1985, men innenlandsetterspørselen vil neppe øke sterkt nok til å hindre at nedgangen i veksttaket for vareeksporten til en viss grad vil reflekteres i noe svakere veksttakt for

bruttonasjonalproduktet enn året før. I mai ventet OECD en vekst på 5 1/4 og 4 1/2 prosent i bruttonasjonalproduktet i henholdsvis 1985 og 1986, mot som nevnt 5 3/4 prosent i 1984.

Siden veksten er ventet å bli noe svakere i år enn i fjor, er det sannsynlig at importstigningen også vil avta noe. Etter OECD's siste publiserte prognoser vil den bli 6 1/4 prosent regnet i volum i 1985 og 4 3/4 prosent i 1986, mot 12,5 prosent i 1984. Om denne prognosen slår til, vil overskuddet på driftsbalansen med utlandet bli enda høyere

i 1985 enn i 1984, da det kom opp i hele 35 milliarder dollar. Motstykket til det store overskuddet på driftsbalansen er en sterk øking i japansk kapitaleksport, særlig til USA.

Arbeidsløsheten er, sett i internasjonalt perspektiv, fortsatt svært lav i Japan (i mars bare 2,6 prosent) og prisstigningen svak; fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte konsumprisindeksen bare med 2,4 prosent etter sesongkorrigerte oppgaver og regnet som årlig rate.

VERDENSØKONOMIEN FRAM TIL 1989

Av

Per Richard Johansen og Bjørn Rogstad

INNLEDNING

Året 1984 var preget av et relativt sterkt oppsving i verdensøkonomien. På verdensbasis økte BNP med om lag 4 1/2 prosent, mer enn det dobbelte av veksten året før. Verdenshandelen økte i volum med 9 prosent, mot 2 prosent i 1983. Også for OECD-området alene ble BNP-veksten fordoblet, til nær 4 prosent, samtidig som prisstigningen stabiliserte seg på om lag 5 prosent.

Disse tallene dekker imidlertid over store forskjeller mellom og innen de ulike regioner, også innen OECD-området. Veksttakten ble riktig nok fordoblet også for Vest-Europa, men bare fra 1,3 til 2,4 prosent. Som for de fleste andre regioner skyldtes oppsvinget først og fremst den sterke veksten i USA og de virkningene den fikk for produksjonsveksten i USAs samhandelsland. Veksten ble særlig sterk for Japan og en del andre asiatiske land, som også i tidligere år har vært blant de land med sterkest produksjonsvekst.

Utviklingen i 1984 vedlikeholdt dessuten - eller endog forsterket - klare ubalanser i verdensøkonomien:

- Til tross for nær balanse i utenriks-handelen for de ikke-oljeeksporterende utviklingslandene under ett, fortsatte

utenlandsgjelden å øke i disse landene, på grunn av forsterkede underskudd på rente- og stønadsbalansene.

- Et aksellererende underskudd på USAs betalingsbalanse; i 1984 var det kommet opp i over 100 milliarder kroner. I løpet av 1985 vil USA gå over til å bli en internasjonal debitor-nasjon, for første gang siden 1. verdenskrig. Underskuddet i utenriksøkonomien må tilskrives både forskjellen i vekst i innenlandsk etter-spørsmål mellom USA og USAs samhandelsland og virkningen på amerikanske bedrifters konkurransevne av en høy - og på lengre sikt nødvendigvis overvurdert - dollar-kurs.
- Tiltakende arbeidsledighet i Vest-Europa til tross for en viss konjunkturoppgang og bare moderat vekst i arbeidsstyrken det siste året. I 1985 vil tallet på ledige trolig passere 19 millioner eller 11 prosent av arbeidsstyrken. Arbeidsledigheten for ungdom er jevnt over det dobbelte. I landene med høyest ledighet har om lag halvparten av de arbeidsledige voksne vært ledige i mer enn 12 måneder.

Utsiktene for verdensøkonomien i årene som kommer vil blant annet være avhengig av hvordan disse ubalansene vil utvikle seg og hvilke tiltak som eventuelt vil bli truffet

for å rette dem opp. Tiltak i de ulike deler av verden vil virke inn på hverandre i et samspill, der virkningene i stor grad forplanter seg via den internasjonale samhandelen og de internasjonale kapitalbevegelsene. De gjensidige påvirkningene innenfor et slikt system vil i praksis ikke kunne la seg beregne uten et formalisert, EDB-basert modellapparat.

LINK-BEREGNINGER FOR VERDENSØKONOMIEN

LINK-prosjektet - et internasjonalt makroøkonomisk modellprosjekt under ledelse av professor Lawrence R. Klein - har siden midten av 1970-årene utarbeidet prognoser og politikkanalyser av internasjonal økonomi. Ved LINK-senteret på University of Pennsylvania, Philadelphia - USA, er det opprettet et system med makroøkonomiske modeller for de fleste industriland og for en rekke utviklingsland og statshandelsland. Disse landmodellene - for tiden 72 stykker - er knyttet sammen gjennom en verdenshandelsmodell som er utviklet ved LINK-senteret. En nærmere presentasjon av LINK-systemet er tidligere gitt i Økonomiske analyser, se Biørn og Jensen (1984).

Deltakere i LINK-prosjektet er de institusjonene - som regel forskningsinstitutter - som har utviklet landmodellene. Fra Norge er Statistisk Sentralbyrå deltaker, mens Norges Bank er assosiert deltaker. Deltakerne møtes til prosjektmøter to ganger i året. På møtene legges det blant annet fram mellom-langsiktige prognoser for verdensøkonomien beregnet ved hjelp av LINK-modellene. Nedenfor er gjengitt hovedresultatene for årene 1985 - 89 fra de prognosene som ble lagt fram på møtet i mars i år, korrigeret i tråd med de merknader som

framkom på møtet. I en tidligere artikkel i Økonomiske analyser, ble de ukorrigerede prognosene nyttet til å lage anslag for norsk vareeksport, se von der Fehr og Sollie (1985).

FORUTSETNINGER FOR BEREGNINGENE

Modellsystemet tar først og fremst vare på sammenhengen mellom ulike økonomiske variable innen hvert land og samhandelen mellom landene. En må derfor gjøre forutsetninger om hvilken økonomisk politikk som vil bli ført i hvert enkelt land og hvordan valutakurser og penge- og kredittforhold for hvert av landene vil bli påvirket av utviklingen i andre land.

Til tross for styrket drifts- og budsjettbalanse i flere av landene, kombinert med avtakende prisstigning og tiltakende arbeidsledighet, legges det til grunn en fortsatt tilstramming av finanspolitikken i Europa og Japan. Det vil si at budsjettunderskuddet som andel av BNP fortsatt vil gå noe ned. Beregninger nylig publisert av OECD viser at finanspolitikken i de fleste av disse landene har vært strammet til gjennom flere år, når en korrigerer for virkningene av automatiske stabiliseringsmekanismer, slik som arbeidsledighetstrygder og arbeidsmarkedstiltak. De sist annonserte budsjettendringene peker for nær alle land mot ytterligere tilstramminger.

For USA er det lagt til grunn en vesentlig reduksjon i den reelle veksten i offentlige utgifter fra og med 1986. Det føderale budsjettunderskuddet - som i 1984 utgjorde vel 175 milliarder dollar - vil vokse nominelt, men holde seg om lag uendret reelt. Til sammenligning har OECD i sin siste rapport lagt til grunn at finans-

politikken i USA i 1985 og 1986 vil være svakt ekspansiv.

Det er videre lagt til grunn en relativt stabil realrente over perioden, men med et noe lavere nivå rundt 1986 som følge av kraftig dempet vekst i offentlige utgifter og svakere aktivitet i økonomien.

Fram til midten av 1984 har pengepolitikken i de fleste industrilandene vært nært knyttet til utviklingen i USA. Det store offentlige lånebehovet som følge av den ekspansive finanspolitikken bidro sammen med den økte private låneetterspørselen til en sterk økning i samlet kapitaletterspørsel. Kombinert med en stram pengepolitikk bidro dette til å presse opp rentenivået i USA og derved stimulere til økt kapitalinngang fra utlandet. For å unngå en forsterket kapitalutgang i de øvrige land, og dermed en ytterligere nedskrivning av egne valutaer i forhold til dollar, var det nødvendig å holde rentenivået høyt også i disse landene.

Det høye rentenivået virker isolert sett negativt inn på investeringene. I første rekke har dette vært et problem for Vest-Europa, der investeringsimpulsene fra aktivitetsnivået i økonomien har vært svake og der behovet for økte investeringer, som en forutsetning for en nødvendig restrukturering av økonomien, har vært størst. Det stigende underskuddet i amerikansk utenriksøkonomi har imidlertid etter hvert gitt landene økende pengepolitisk handlefrihet og derved rom for økt rentemargin overfor USA. Dessuten kan den gunstigere prisutviklingen - sammen med tendensene til en synkende dollarkurs - ha bidratt til at landene nå ikke har samme behov for å motvirke kursoppgang på dollar ved en kobling til det amerikanske rentenivået. Det er derfor lagt

til grunn at en "dekobling" av det europeiske rentenivået til det amerikanske vil fortsette, og at rentenivået vil avta svakt gjennom perioden.

Selv om dollarkursen har falt den siste tiden, ligger den fortsatt vesentlig over gjennomsnittsnivået for 1984. Det forutsettes at nedgangen i dollarkursen fortsetter, og at kursen ved utgangen av 1986 vil ligge om lag 15 prosent lavere enn dagens nivå, dvs. 7 - 8 prosent lavere enn gjennomsnittsnivået for 1984.

For råolje har en lagt til grunn at prisene (målt i dollar) fortsetter å falle gjennom 1985, slik at de på årsbasis vil ligge om lag 6 prosent under nivået i 1984, at de stabiliserer seg i 1986 og at de deretter stiger i takt med inflasjonen i OECD-området.

Endelig er det forutsatt at selv om utviklingslandenes gjeld skulle øke gjennom perioden, vil det være mulig å finne fram til kredittordninger slik at en alvorlig finansiell krise kan unngås.

RESULTATER FRA BEREGNINGENE

BNP-veksten for verden totalt ventes å avta fra 4,7 prosent i 1984 og flukturerer omkring 3 1/2 prosent fram til 1989, med en svak konjunkturbunn i 1986, jfr. tabell 1. Men beregningene viser betydelige regionale forskjeller; sterkest blir produksjonsveksten i Asia (inkl. China), svakest blir den for industrilandene og for Afrika. For Afrika peker resultatet mot en fortsatt nedgang i BNP pr. capita.

Konjunkturforløpet er først og fremst på-

Tabell 1. Bruttonasjonalprodukt. Prosentvis volumendring fra året før.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Industrilandene	5,0	3,3	2,7	3,2	3,1	3,2
Nord-Amerika	6,6	3,3	2,7	3,5	3,0	3,2
Japan, Australia, New Zealand	5,8	4,9	3,7	3,7	3,9	4,0
EF	2,3	2,4	2,1	2,5	2,7	2,8
Resten av industrilandene	2,6	2,6	2,5	2,8	3,0	3,3
Utviklingslandene	4,9	4,5	4,5	4,9	4,9	5,1
OPEC	1,6	3,0	3,1	4,0	4,3	4,6
Afrika 1)	2,1	1,7	1,8	2,3	2,4	2,4
Asia inkl. China 1)	7,9	6,2	6,1	5,8	5,9	5,9
Midt-Østen 1)	1,0	4,1	4,6	4,6	4,7	4,6
Latin-Amerika 1)	2,6	3,0	2,7	4,3	4,0	4,4
Statshandelslandene ekskl. China	3,7	3,3	3,4	3,3	3,2	3,1
Verden i alt	4,7	3,5	3,1	3,6	3,5	3,6

1) Utenom OPEC-landene.

virket av at veksttakten i amerikansk økonomi faller sterkt fram til 1986, for deretter å stabilisere seg rundt et nivå på noe over 3 prosent. Nedgangen fram til 1986 - en følge av et normalt konjunkturmønster og en svak konkurranseposisjon for amerikanske bedrifter - forsterkes i 1986 av redusert vekst i offentlige utgifter. Oppsvinget fra 1987 av skyldes først og fremst en noe sterkere vekst i verdenshandelen, samt virkningene på konkurranseevnen av forutsetningen om lavere dollarkurs; veksten i innenlandsetterspørselen tar seg bare svakt opp.

For Vest-Europa ventes bare en fortsatt svak vekst, noe under 3 prosent, fram til 1989. Den lave veksttakten skyldes svak innenlandsk etterspørsel. For Japan stabiliserer veksttakten seg på rundt 4 prosent fra og med 1986; det er en del lavere enn i 1984 og 1985 og skyldes virkningene av vesentlig

lavere eksportvekst.

Også veksttakten for de andre asiatiske landene faller, men fra et høyere nivå og til rater på rundt 5 - 7 prosent. Selv om dette er en betydelig vekst, er den klart lavere enn på slutten av 1970- og i begynnelsen av 1980-årene. Vekstratene for China er imidlertid bemerkelsesverdige, mellom 6 og 7 prosent. For statshandelslandene (utenom China) faller veksttakten svakt gjennom perioden, fra 3,7 prosent i 1984 til vel 3 prosent i 1989.

Ser en på enkelt-land og for perioden mellom 1985 og 1989 under ett, viser beregningene - naturlig nok - enda større forskjeller, jfr. tabell 2. Når en vurderer land-prognosene må en imidlertid huske at styrken ved LINK-beregningene først og fremst er at de gjør det mulig å utarbeide prognoser for

Tabell 2. Gjennomsnittlig årlig volumvekst fra 1985 til 1989. Prosent.

(tabell 2, forts.)

	BNP	Eksport	Import		BNP	Eksport	Import
Industrialiserte land:							
Canada	3,2	4,1	5,2	Karibien	4,3	2,0	2,2
Frankrike	2,4	5,1	5,7	Algeri	5,4	6,3	4,7
Vest-Tyskland	2,7	6,2	4,0	Gabon	4,9	2,2	1,6
Italia	3,0	5,1	4,8	Libya	3,7	4,2	1,0
Japan	4,0	4,7	5,7	Nigeria	2,8	2,9	2,7
Storbritannia	2,1	4,0	4,4	Egypt	4,2	4,5	1,8
USA	3,1	5,9	6,1	Afrika ellers:			
Belgia	1,3	5,7	6,3	- minst utviklede ...	2,0	1,8	1,9
Danmark	3,4	4,6	3,0	- øvrige	2,3	1,4	3,6
Finland	2,8	3,8	4,5	Iran	3,0	4,7	4,9
Nederland	2,4	5,8	5,6	Irak	3,2	7,2	4,9
Norge	3,6	4,0	1,9	Kuwait	6,4	4,6	4,9
Sverige	2,4	4,6	3,7	Saudi Arabia	3,5	4,9	4,1
Sveits	2,3	4,7	3,5	Andre oljeeksporter-			
Østerrike	2,2	4,6	5,0	ende land i Vest-Asia ..	3,5		5,2
Australia	2,8	4,5	4,9	Oljeimporterende land			
Hellas	2,5	4,5	2,8	i Vest-Asia	4,0	5,4	1,4
Island	2,7	5,0	3,8	Indonesia	4,7	9,8	5,4
Irland	2,1	4,4	4,5	Taiwan	8,2	16,3	19,2
New Zealand	2,7	3,1	0,1	Hong-Kong	6,6	6,7	7,3
Portugal	2,8	4,5	5,7	India	4,0	3,7	3,3
Spania	2,6	6,3	4,4	Korea	7,4	12,7	12,2
Tyrkia	3,8	4,8	5,3	Malaysia	6,2	6,1	5,9
Jugoslavia	2,8	5,5	4,0	Pakistan	4,8	3,1	1,7
Sør-Afrika	3,2	5,7	3,8	Philippinene	3,0	8,6	6,3
Israel og Malta	2,8	2,6	2,1	Singapore	6,9	7,0	6,7
Utviklingsland:				Thailand	6,1	5,6	5,7
Argentina	2,7	2,0	1,2	Sør-øst Asia ellers:			
Brasil	3,3	4,1	4,7	- minst utviklede ...	2,8	2,0	3,7
Chile	3,4	4,1	3,9	- øvrige	4,8	3,8	2,8
Colombia	3,2	5,4	4,0	China	6,5	6,5	5,6
Ecuador	3,7	2,2	3,5	Statshandelsland:			
Mexico	5,1	8,2	10,3	Bulgaria	3,8	3,2	2,7
Peru	3,0	1,8	1,5	Tjekkosllovakia	2,0	3,4	3,3
Venezuela	4,4	4,0	7,1	Øst-Tyskland	3,9	3,6	3,6
Bolivia	3,1	1,8	5,7	Ungarn	3,1	4,8	3,9
Paraguay	3,2	4,2	2,3	Polen	3,7	5,9	6,1
Uruguay	2,4	2,1	2,1	Romania	4,0	2,3	5,1
				Sovjet-samveldet	3,2	3,1	3,2

Tabell 3. Verdenshandelen. Prosentvis årlig vekst.

	1985	1986	1987	1988	1989
Verdenshandelen i alt	5,7	9,8	11,0	10,1	9,8
- pris	-1,0	5,6	6,5	5,0	4,2
- volum	6,7	4,0	4,2	4,8	5,4

flere land og større regioner, der prognosene er innbyrdes konsistente når det gjelder utviklingen i utenriksøkonomien. Det innebærer at ikke all oppmerksomhet fokuseres på anslagene for de enkelte land.

Men selv om tallene for enkelt-land må nyttes med varsomhet, kan de likevel gi en rimelig presis informasjon. For Norge f.eks. viser beregningene en gjennomsnittlig årlig vekst på 3,6 prosent fra 1985 til 1989. Til sammenligning har Regjeringen i Langtidsprogrammet lagt til grunn en gjennomsnittlig årlig vekstrate på 3,3 prosent.

Etter den svært sterke veksten på 9 prosent i 1984, viser beregningene at volumveksten i verdenshandelen faller til 4 prosent i 1986, for så gradvis å ta seg opp mot slutten av perioden. Samtidig er det en nær motsatt utvikling i prisene regnet i dollar, med unntak for 1985 holder derfor verdiveksten seg oppe, jfr. tabell 3.

Det er særlig for industrilandene veksten i eksportverdien holder seg høy, etter en forbigående lavere veksttakt i 1985. Blant utviklingslandene er det særlig landene i Asia som viser sterk eksportvekst i verdi; her ligger veksten noe høyere enn for industrilandene. De øvrige utviklingslandene - spesielt innen OPEC og Latin-Amerika - viser imidlertid tiltakende veksttakt gjen-

nom perioden.

Beregningene gir som resultat at ubalansene i utenriksøkonomien i ulike deler av verden vil fortsette. Handelsbalansen for USA vil fortsette å forverres gjennom hele perioden, til tross for den moderate kursnedgangen for dollar; takten i forverringen vil riktig nok avta mot slutten, jfr. tabell 4. Japan og EF - først og fremst Vest-Tyskland - vil fortsatt forbedre sine balanser.

Handelsoverskuddet for utviklingslandene under ett vil bli redusert forbigående, på grunn av lavere oljeinntekter fram til 1987. Deretter vil overskuddet ta seg opp igjen. Foruten OPEC-landene faller overskuddet på de latin-amerikanske landene, for de andre regionene viser beregningene fortsatte underskudd. Overskuddet for Latin-Amerika holder seg om lag på dagens nivå fram til 1988 for så å stige betydelig, men ikke nok til hindre at landenes utenlandsgjeld fortsetter å stige.

Også ubalansen på arbeidsmarkedet i Vest-Europa vil vedvare i hele prognoseperioden, i følge beregningene. Arbeidsledighetsraten vil fortsette å vokse fram til 1988-89. For Nord-Amerika derimot peker beregningene mot fortsatt nedgang.

Inflasjonen i OECD-området vil holde seg

Tabell 4. Overskudd på handelsbalansen for undergrupper av industriland. Milliarder dollar.

	1984	1985	1986	1987	1988	1989
Nord-Amerika	-94	-104	-126	-130	-147	-162
Japan, Australia, New Zealand	42	66	77	82	86	82
EF	6	20	16	20	23	26
Øvrige industriland	-4	-6	-5	-3	-	6

rundt eller i overkant av 4 1/2 prosent, noe tiltakende mot slutten av perioden. Selv om inflasjonsratene for de ulike landene vil nærme seg hverandre, vil det fortsatt være noen land innen OECD med prisstigning over 10 prosent i 1989. For statshandelslandene vil inflasjonen ligge på 4 - 6 prosent gjennom hele perioden. For de øvrige landene er det naturlig nok store forskjeller. Hyperinflasjonen i enkelte latin-amerikanske land vil fortsette, men med en avdemping av prisstigningstakten gjennom perioden.

USIKKERHET KNYTTET TIL ANSLAGENE

En sammenligning med andre internasjonale konjunkturprognoser for perioden fram til 1986 - utført av blant annet OECD og IMF - gir bare små avvik i forhold til LINK-beregningene, både med hensyn til utviklingen i produksjon, sysselsetting og priser. Men sett i forhold til at beregningene tyder på at de ubalanser som preger internasjonal økonomi fortsatt vil eksistere fram mot 1990, kan bildet trukket opp ovenfor synes som relativt optimistisk. Størst usikkerhet om de økonomiske utsikter framover er knyttet til budsjettunderskuddet i USA, pengepolitikken og kursutviklingen for dollar. Videre representerer faren for økt proteksjonisme et usikkerhetsmoment. Ved alternative beregninger på modell-systemet har man derfor forsøkt å belyse virkningene av disse usikkerhetsfaktorene.

I forhold til hovedalternativet, har en beregnet et alternativ med følgende endringer i forutsetningene:

- Et ytterligere fall i dollarkursen med 10 prosent i 1985 og 20 prosent i 1986, dvs. en devaluering til det nivået dollarkursen hadde i 1980, da den lå på sitt

laveste før oppgangen de siste årene.

- Renteoppgang i USA med 1 prosentpoeng i 1985 og 2 prosentpoeng i 1986. Med unntak av Canada holder de øvrige land sine rentesatser konstant.
- Oljeprisene stiger over tid i takt med lavere dollarkurs.

Alternativet kan sees på som et "hard landing" alternativ for amerikansk økonomi, sammenlignet med hovedalternativet, der sviktende tillit til amerikansk økonomi trekker i retning av redusert kapitalinngang sammen med et kraftigere fall i dollarkursen. Beregningene viser at en slik utvikling vil redusere veksten i BNP på verdensbasis med mellom 0,4 og 0,7 prosent årlig over de tre årene 1985 - 1987. For samtlige landområder betyr dette svakere vekst. Foruten for USA selv, der produksjonen faller med mellom 1/2 og 1 1/2 prosent årlig, vil utslaget bli sterkest for Japan og for andre asiatiske land som er nært knyttet til USA.

I USA skyldes nedgangen i veksttakt at vekstimpulsene fra høyere eksport mer enn oppveies av negative virkninger av høyere inflasjon og lavere rente. I Europa oppveies derimot svakere eksport av de positive virkninger av lavere inflasjon; særlig for EF-landene er derfor aktivitetsnedgangen beskjeden. Også for Norge er utslagene minimale.

Mens sysselsettingsvirkningen er ubetydelig for Europa, fører svakere produksjonsvekst til en 1,2 prosent poeng høyere arbeidsledighetsrate i Nord-Amerika. Inflasjonstakten for OECD-området under ett øker med om lag 1/2 prosent poeng; den høyere prisveksten i USA motvirkes delvis av lavere

prisvekst i Europa.

Varebalansen i industrilandene sett under ett endres ubetydelig. Styrket varebalanse i Nord-Amerika oppveies av svakere balanse i Europa. Også i utviklingslandene svekkes varebalansen. For de afrikanske land er det en svak bedring, men det må sees i sammenheng med en vesentlig svakere produksjons- og importvekst. For oljeeksporterende nettogjeldsland slik som Nigeria og Mexico bedres situasjonen ved at høyere oljepris mer enn oppveier virkningene av høyere renter. For de øvrige nettogjeldslandene forverres derimot situasjonen.

PROTEKSJONISME

Store underskudd i utenriksøkonomien sammen med utsiktene til lav økonomisk vekst har forsterket det proteksjonistiske presset i mange land. Dette gjelder særlig i USA, der det for tiden foreligger en rekke ulike forslag om å innføre avgift på import for å redusere underskuddet på driftsbalansen og budsjettet. LINK-senteret har på denne bakgrunn beregnet virkningene av et forslag (framsatt av Motorola Corp.) om å innføre en importavgift på 20 prosent i 1986, som deretter reduseres til 15 prosent i 1987 og 7 prosent i 1988. Avgiften legges på alle importvarer.

Beregningene er foretatt for flere varianter, der en ser på ulike utforminger av en slik ordning og mulige politikkreaksjoner og reaksjoner i valuta- og kapitalmarkedene. Virkningen på amerikansk økonomi vil under

nesten alle variantene innebære en styrking av drifts- og budsjettbalansene på både kort og lengre sikt. Men samtidig vil produksjonsveksten gå noe ned og arbeidsledigheten øke; de positive virkningene av lavere import oppveies av de negative virkningene av høyere priser.

Virkningene på verdenshandelen på lengre sikt vil være svært beskjedne, siden avgiftene er forutsatt å gradvis trappes ned. På kort sikt vil imidlertid effektene være betydelige, 1 - 1 1/2 prosent lavere årlig vekst i verdenshandelen, sterkest om andre land treffer mottiltak. BNP-veksten for verden totalt er beregnet å gå ned med 1/2 prosentpoeng det første året, for USA alene hele 1 prosent poeng.

Beregningene viser at selv om USAs budsjett- og driftsbalanseproblemer kan avhjelpes ved proteksjonistiske tiltak, vil slike tiltak innebære et tap i produksjon og dermed inntekts- og velferdsnivå både på verdensbasis og for USA selv. Det kan tenkes mange ulike måter å rette opp budsjett- og driftsbalanse-underskuddene for USA på. Felles for dem alle vil som oftest være at de vil resultere i lavere aktivitet og velferdsnivå, både i USA og i andre land. Det som gjør bruk av importavgift til en særlig kostbar løsning i forhold til alternativene er faren for at andre land treffer tilsvarende mottiltak. I så fall blir de negative virkningene på verdensøkonomien vesentlig sterkere enn hva som ville være nødvendig for å rette opp de problemene som var utgangspunktet for tiltakene.

REFERANSER:

Biørn E. og M. Jensen (1984): Internasjonalt modellsamarbeid: LINK-prosjektet. Økonomiske analyser 84/2, Statistisk Sentralbyrå.

von der Fehr N-H M. og G. Sollie (1985): Markedsindikatorer for norsk eksport. Økonomiske analyser nr. 3 - 1985. Statistisk Sentralbyrå.

MAKKO - ET ANALYSEVERKTØY FOR KOMMUNAL ØKONOMI

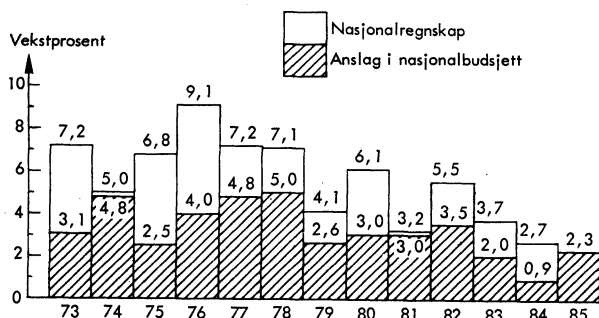
av

Arne Bruknapp og Paal Sand

1. INNLEDNING

Det kommunale konsum har de senere år utgjort vel 11 prosent av bruttonasjonalproduktet. Gjennom finans- og kredittpolitikken og et omfattende lov- og regelverk søker sentrale myndigheter å styre det totale aktivitetsnivået i kommuneforvaltningen. De betydelige styringsproblemer man her har stått ovenfor, kommer i noen grad til uttrykk ved at den årlige volumveksten i kommunalt konsum lå omlag 75 prosent høyere enn forutsatt i nasjonalbudsjettens årlige anslag i 10-års perioden fra 1972-82. Målt i sysselsetting betyr dette et akkumulert feilanslag på ca. 40 000 årsverk i denne perioden.

Figur 1. Årlig prosentvis volumvekst i kommunalt konsum. Nasjonalbudsjettets anslag for årene 1973-85. Endelig regnskap 1973-82. Foreløpige regnskap 1983-84.



Vanskene med å styre totalrammene for den kommunale økonomi må antas å ha en viss sammenheng med den mangelfulle behandlingen av denne sektoren i de makroøkonomiske planleggingsmodellene. Utgiftssiden i den kommunale økonomi må i hovedsak anslås av modellbrukerne, dvs. disse størrelsene er eksogene i modellene MODIS, MODAG og MSG. Det har lenge vært erkjent at mange former for kommunal aktivitet ikke kan behandles som modelleksogene variable, og det er derfor ønskelig med en videreutvikling av modellapparatet på dette feltet. Spesielt gjelder dette konsumkomponentene vareinnsats, reparasjoner og lønnsutgifter. Grunnlaget for å utvikle et slikt analyseapparat har dessuten blitt betydelig forbedret gjennom opprettelsen av en database for kommunal økonomi i Statistisk Sentralbyrå.

Arbeidet med å utvikle en makromodell for kommunal økonomi ble startet opp i 1983 som et samarbeidsprosjekt mellom Norsk Institutt for By- og Regionforskning (NIBR) og Statistisk Sentralbyrå. Hovedoppdragsgiver er Kommunal- og arbeidsdepartementet og også Rådet for forskning for samfunnsplanlegging (RFSP) støtter prosjektet.

Målsettingen for prosjektet er å utvikle et operativt modellsystem for politikorientert analyse av den kommunale økonomi på sektornivå. En forutsetning er at modellsystemet skal kunne benyttes både til frittstående og

inngående kommunaløkonomiske analyser og innenfor et større modellsystem som MODIS IV.

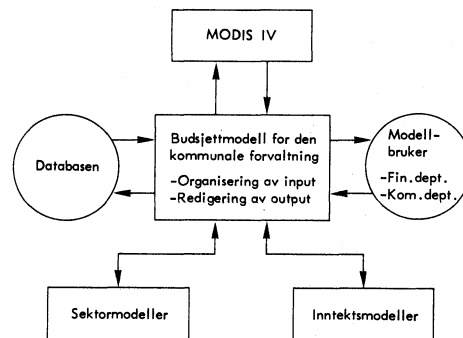
Som et eksempel på anvendelse av modellsystemet har vi til slutt i denne artikkelen skissert et opplegg for analyse av befolkningsutviklingens konsekvenser for kommunal økonomi. Vi konkluderer her med at befolkningsutviklingen alene ikke synes å forverre den kommunale økonomi i 80-åra.

2. BUDSJETTMODELL FOR DEN KOMMUNALE FORVALTNING

I figur 2 er makromodellen for kommunal økonomi framstilt som en del av et større modellsystem innenfor en administrativ planleggingsprosess. I den sentrale boksen på figuren etableres en budsjettmodell gjennom et regnskapssystem for den kommunale økonomi. Dette regnskapssystemet knytter sammen alle variable for inntekts- og utgiftsartene fordelt på produksjons- og investeringssektorer samt kommunegrupper. Denne sentrale budsjettmodellen kalles MAKKO1, MAKromodell for KOMmunal økonomi - første versjon.

I modellsystemet vil det videre inngå et sett med sektormodeller for analyse av utviklingen i sysselsetting og utgifter i de enkelte sektorer. Offentlige beslutninger og framskrivingsvariable som for eksempel befolkningsutviklingen, inngår som forklaringsvariable i sektormodellene. Investeringene gis foreløpig i hovedsak eksogent. Videre er det i gang arbeid med utvikling av en skattemodell som i første omgang vil gi en nedbryting på kommunegrupper av de prognoser for inntektsskatt som lages i skattemodellen i MODIS IV. Renter og avdrag gis foreløpig eksogent, men vil bli forsøkt

Figur 2. MAKKO - makromodell for kommunal økonomi som en del av et større modellsystem



endogenisert i en finansmodell. Det videre arbeidet vil konsentrere seg om dette total-systemet med delmodeller knyttet til budsjettmodellen. Denne modellversjonen kalles MAKKO2.

Databasen for kommunal økonomi inneholder kommuneregnskapstall for hver kommune fra 1972 til 1983 og budsjettall fra og med budsjettet for 1982. Videre inneholder databasen data for produktmål i de ulike sektorer, mengdedata som kan knyttes til produksjonsfaktorene, data for sosioøkonomiske variable og lønns- og prisindekser fra nasjonalregnskapet som gjør det mulig å omregne regnskapstallene til faste priser. Modellens basisår er etablert på grunnlag av det sist tilgjengelige regnskapsår fra databasen. Databasen gir dessuten en rekke av dataene som er nødvendig for å tallfeste strukturelle sammenhenger mellom modellens variable.

Modellsystemet er forutsatt å kunne fungere som en førmodell til MODIS IV, spesielt ved å gi anslag for lønnsutgifter, reparasjoner og vareinnsats. Imidlertid beregnes både pris- og lønnsindekser, kommunale gebyrer og

kommunale inntektsskatter endogent i MODIS IV. Pilen tilbake fra MODIS IV i figur 2 indikerer derfor at MAKKO også vil være en ettermodell i forhold til denne.

Sentrale modellbrukere forutsettes å bli Finansdepartementet og Kommunal- og arbeidsdepartementet. Modellen bør kunne bli et nyttig analyseverktøy for Det tekniske beregningsutvalg for kommunal økonomi. I dette utvalget gjennomfører de to departementene, i samarbeid med bl.a. Norske Kommuners Sentralforbund (NKS), analyser som ligger til grunn for nasjonalbudsjettbehandlingen av den kommunale økonomi.

Kommunemodellen kan karakteriseres som en planleggingsmodell hvor det legges avgjørende vekt på å analysere virkningene av kredittpolitiske vedtak og finanspolitiske virkemidler, tilskuddsordninger og lovpålegg for den kommunale forvaltning. Dette betyr at MAKKO er en virkemiddelorientert modell, og det tas i denne omgang ikke sikte på å optimalisere den kommunaløkonomiske tilpasningen.

Den nåværende modellversjonen inneholder 6 produksjons- og investeringssektorer, 21 inntekts- og utgiftsarter og 4 kommunegrupper. Foruten egne sektorer for Grunnskole, Videregående skole, Sykehus/sykehjem, Tiltak for barn og ungdom og Eldreomsorg, inneholder modellen en sjettede sektor for den øvrige aktivitet i kommuneforvaltningen. Denne vil bli splittet opp etter hvert som ytterligere sektormodeller etableres. Det er i tillegg spesifisert en sektor som tar vare på inntekts- og utgiftsarter som ikke er sektorfordelt.

Inndelingen i inntekts- og utgiftsarter spesifiserer alle viktige overføringer, skatter og andre inntekter samt inves-

teringer og driftsutgifter (se forspalten i tabell 1). Denne inndelingen gjør det mulig å produsere tabeller for den kommunale økonomi i overenstemmelse med nasjonalbudsjettet og publikasjonene fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal økonomi.

De fire kommunegruppene er Oslo, De seks største bykommunene (utenom Oslo), Øvrige primærkommuner og Øvrige fylkeskommuner. Inndelingen av primærkommunene utenom Oslo i to grupper, store bykommuner og andre, er høyst foreløpig. Det arbeides her med et prosjekt for å klassifisere kommunene i mest mulig homogene grupper etter ulike kommunaløkonomiske kriterier. Dette vil kunne gi et bedre grunnlag for en revidert inndeling av kommunene i grupper som hver for seg er homogene, men som samtidig viser klare ulikheter mellom gruppene.

Variabelinndelingen er direkte aggregert fra kapittel- og postnummer i kommuneregnskapene. Inndelingen er noe mer detaljert enn i nasjonalregnskapet og i MODIS IV.

Det er utarbeidet et fleksibelt system for variabelanslag hvor modellbrukeren selv kan velge hvilke variable og grupper av disse som skal anslås eksogent. Systemet vil så fordele anslagene på de modell-eksogene variable i forhold til basisårets fordeling. Det er etablert, men ikke utprøvd, et opplegg hvor andelene alternativt vil være beregnet på grunnlag av gjennomsnitt over flere år, ved lineær regresjonsberegning eller ved forlengelse av en historisk utvikling/trend i andelstallene.

Gjennom et tabellprogram blir beregningsresultatene redigert i et sett med resultattabeller. Et eksempel på en slik resultattabell er gitt i tabell 1 som viser den relative fordeling av inntekts- og

utgiftsartene for den samlede kommune-
forvaltningen i forhold til løpende inn-

Tabell 1. Inntekter og utgifter etter art
kommuneforvaltningen i alt. An-
deler i forhold til inntekter i
alt

	<u>Regnskap</u>		<u>Anslag</u>
	1977	1982	1985
Renteinntekter	1,2	1,4	1,5
Skatter i alt	60,0	52,7	49,6
Direkte skatter	59,1	51,5	48,1
Ordinær skatt på			
inntekt og formue	57,5	50,2	46,9
Andre direkte skatter..	1,6	1,3	1,2
Indirekte skatter	1,0	1,2	1,5
Overføringer fra			
statlige sektorer	33,4	39,0	42,0
Herav: skatteutjamning	6,3	7,1	7,0
Gebyrer	5,4	6,8	7,0
<u>A. Løpende inntekter i alt</u>	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>	<u>100,0</u>
Driftsutgifter	67,8	70,8	71,8
Lønnskostnader	49,3	51,7	52,4
Vareinnsats	13,4	14,5	14,7
Reparasjoner	5,2	4,6	4,7
Renteutgifter	2,7	4,5	5,0
Overføringer til private	8,5	11,7	13,2
Subsidier	1,6	3,2	3,2
Stønader	7,0	8,4	10,1
Overføringer til			
statlige sektorer	1,4	2,2	1,8
Netto tilskudd til			
kommunale foretak	2,6	1,7	1,5
<u>B. Løpende utgifter i alt</u>	<u>83,1</u>	<u>90,9</u>	<u>93,4</u>
<u>C. Sparing (A-B)</u>	<u>16,9</u>	<u>9,1</u>	<u>6,6</u>
<u>D. Bruttoinvestering ...</u>	<u>17,8</u>	<u>12,4</u>	<u>10,2</u>
<u>E. Utgifter i alt (B+D)</u>	<u>100,9</u>	<u>103,3</u>	<u>103,5</u>
F. Overskudd før låne-			
transaksjoner (A-E)	-0,9	-3,3	-3,5
<u>G. Avdrag på lån</u>	<u>3,5</u>	<u>3,2</u>	<u>3,2</u>
<u>H. Finansieringsbehov(G-F)</u>	<u>4,4</u>	<u>6,5</u>	<u>6,7</u>

tekter i alt. Tabellen gir regnskapstall for 1977 og 1982 og tall for framskriving fra 1982 til 1985. Modellens basisår er for øyeblikket 1982, og vil bli oppdatert i takt med tilsvarende oppdatering for MODIS IV. Grunnlaget for modellframskrivingen er anslag fra beregningsutvalget publisert i utvalgets rapport høsten 1984.

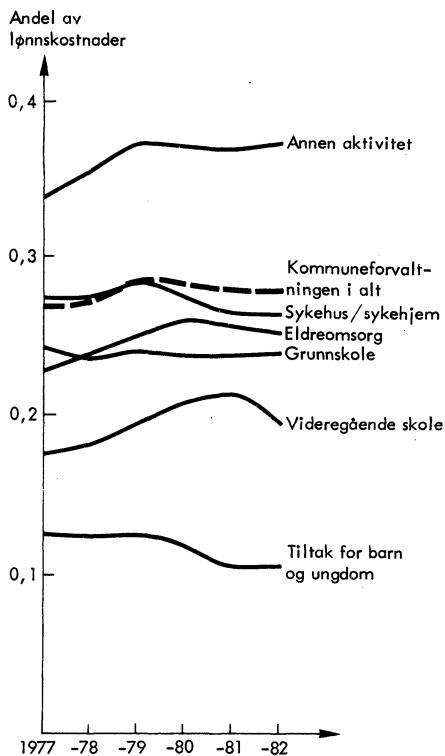
Sammenstillingen av tall fra regnskap og modellframskriving i en slik tabell viser på en enkel måte viktige utviklingstrekk ved den kommunale økonomi. Kommunalforvaltningens løpende utgifter har økt i forhold til de løpende inntektene i perioden. Den relative økningen er sterkest for renteutgifter og stønader /subsidier til private, men det er også en økning for driftsutgiftene som dominerer kommunens utgiftsside. Som et resultat av dette presses sparingen ned. Selv om utgiftene til investeringene reduseres kraftig, øker likevel kommuneforvaltningens underskudd før lånetransaksjoner og finansieringsbehovet.

3. SEKTORMODELLER

Tre hovedargumenter kan nevnes for hvorfor det er interessant å integrere sektor-modeller i et modellsystem for makroanalyse av den kommunale økonomi:

- Produksjonsstrukturen varierer betydelig mellom sektorene.
- Statlige virkemidler gjennom bl.a. lover og forskrifter retter seg i hovedsak mot enkeltsektorer.
- Befolkningsutviklingen fører til store endringer i etterspørselen etter de ulike tjenester.

Figur 3. Vareinnsats som andel av lønnskostnader etter sektor. 1977-82.

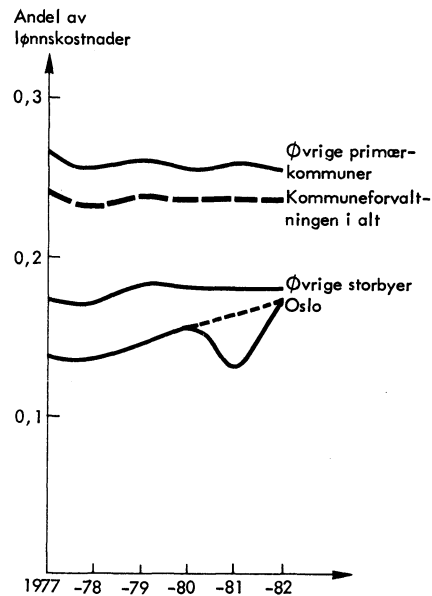


Som et eksempel på ulikheter i produksjonsstrukturen har vi i figur 3 vist hvordan vareinnsats som andel av lønnskostnader varierer mellom de seks sektorene vi foreløpig har skilt ut. I en situasjon hvor de enkelte sektorer har svært ulik vekst, er strukturell informasjon som dette av stor verdi ved framskriving av den kommunale økonomi.

I figur 4 har vi vist at en videre disaggregering for den enkelte sektor på kommunegrupper også avdekker markerte forskjeller i produksjonsforhold. Vareinnsatsandelen for grunnskolen varierer her betydelig mellom de ulike kommunegruppene.

Den enkelte sektormodell er utformet med sikte på å fange opp sentrale politikk-

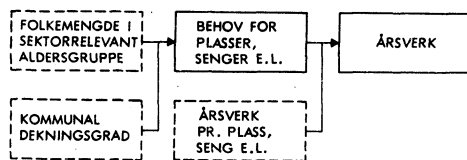
Figur 4. Vareinnsats som andel av lønnskostnader i grunnskolen etter kommunegruppe. 1977-82.



variable som er knyttet til vedkommende sektor. Eksempelvis er det i grunnskolemodellen innarbeidet politikkvariable som elever pr. klasse, rammetimetall og leseplikt. Folkemengde i avgrensede aldersgrupper er sentrale framskrivingsvariable i alle de fem enkeltsektorene vi foreløpig har skilt ut. Begge disse sett med forklaringsvariable påvirker primært sysselsettingen og en sysselsettingsmodell utgjør derfor hovedbasis i de enkelte sektormodellene. Et forenklet og generalisert opplegg til sysselsettingsmodell for sektorer hvor befolkningsutvikling er en sentral framskrivingsfaktor er vist i figur 5.

Utviklingen i folkemengden i den sektorrelevante aldersgruppen multiplisert med kommunal dekningsgrad gir behov for antall plasser, senger e.l. Dekningsgrad er således definert som antall plasser, senger e.l. pr. person i relevant aldersgruppe, f.eks. antall barnehageplasser pr. barn i alders-

Figur 5. Generelt opplegg for sysselsetningsmodell for kommunale sektorer hvor folkemengden er framskrivingsfaktor.



gruppen 0-6 år eller sykehjemsplasser pr. person over 80 år. Dette kan være faktisk kommunal dekningsgrad eller et politisk mål om en ønsket fremtidig dekning. For barnehage- og sykehjemssektoren var den faktiske dekningsgraden på landsbasis hhv. 0,14 og 0,22 i 1981. Barnehagesektoren er for øvrig et eksempel på en sektor med betydelig privat aktivitet med en tilsvarende dekningsgrad på 0,09 i 1981.

Når aktivitetsnivået i en sektor er fastlagt i form av antall plasser, senger e.l., beregnes utviklingen i antall årsverk i sektoren ved å gjøre forutsetninger om bruk av årsverk pr. plass e.l. Eksempelvis ble det i 1981 brukt 0,19 årsverk pr. barnehageplass og 0,79 årsverk pr. seng i somatiske sykehjem. Alternativt kan man velge å gi ressursrammen eksogent og se hvordan dette slår ut enten på dekningsgrad eller bemanningsstandard. Et eksempel på en relevant problemstilling i denne sammenheng er den justeringen som skjedde i bemannings- og arealnormene i barnehagene i statsbudsjett for 1985. Ved å redusere bemanningsstandarder fikk man økt dekningsgraden utover det ressursrammen ville ha gitt med uendret bemanningsstandard.

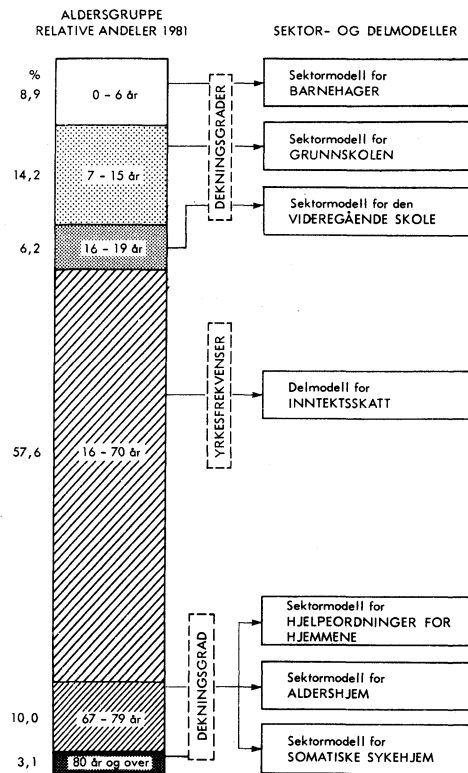
4. BEFOLKNINGSUTVIKLINGENS KONSEKVENSER FOR KOMMUNAL ØKONOMI - ET EKSEMPEL PÅ ANVENDELSE

Som et eksempel på en anvendelse av modellsystemet skal vi skissere et opplegg for en helhetlig analyse av befolkningsutviklingens konsekvenser for den kommunale økonomi. I en rekke av sektormodellene vil folkemengden i visse aldersgrupper inngå som sentral forklaringsvariabel ved framskrivning av sysselsetting og utgifter. I skattemodellen vil utviklingen i folkemengde i yrkesaktiv alder påvirke inntektssiden gjennom den kommunale inntektsskatten. Også statens inntekter av personbeskatningen, som er med på å legge grunnlaget for de betydelige statlige overføringer til kommuneforvaltningen, vil bli påvirket av denne utviklingen.

Med utgangspunkt i en relativ fordeling av den totale folkemengden på aldersgrupper har vi i figur 6 gitt en noe forenklet illustrasjon av koblingen mellom befolkningsutviklingen og viktige delmodeller i systemet. Sektorene Barnehager, Grunnskolen og Videregående skole "betjener" klart definerte aldersgrupper. En rekke helse- og sosialtilbud, som i utgangspunktet ikke er forbeholdt noen avgrenset aldersgruppe, vil i praksis yte tjenester til de eldre og i særlig grad de over 80 år. I somatiske sykehjem er f.eks. ca. 70 prosent av alle pasienter 80 år eller eldre. For somatiske sykehus, som er svært tungt i økonomisk sammenheng, kan derimot ingen aldersgruppe sies å være primærbruker av tjenesten. Eksempelvis er det "bare" 6,4 prosent av pasientene som er 80 år eller over.

I tabell 2 har vi vist hvordan det totale folketallet i de ulike sektortilknyttede aldersgrupper vil endre seg fra 1981 til

Figur 6. Relativ fordeling av folkemengden på aldersgrupper i 1981 koblet til sektor- og delmodeller i MAKKO.



1990 ifølge Byråets "Framskrivning av folkemengden 1982-2025". Vi har her basert oss på alternativet med lav fruktbarhet.

Mens nettoendringen i totalbefolkningen forventes å bli relativt beskjedne i perioden 1981-1990 (en økning på 75 000 personer eller ca. 1,8 prosent), vil det skje betydelige endringer i de fleste av de aktuelle aldersgruppene. Antall barn i barnehagealder reduseres med ca. 10 prosent. Elevgrunnetallet for grunnskolen reduseres med godt over 100 000 barn eller nærmere 20 prosent, mens det holder seg konstant for den videregående skolen. I den andre enden av aldersskalaen øker antall eldre i aldersgruppen 67-79 år med ca. 11 prosent, mens antall gamle på 80 år og over øker med hele 30 prosent.

Tabell 2. Folkemengde etter aldersgrupper knyttet til kommunal aktivitet. Prosentvis endring 1981-1990. Alternativ L1 82.

Aldersgruppe	Alder	1981-90
Barn og ungdom	0-6	-9,8
	7-15	-18,7
	16-19	-0,6
Befolkning i yrkesaktiv alder	20-66	5,8
Eldre og gamle	67-79	11,2
	80 og over	29,5
Befolkning i alt		1,8

Siden ikke alle sektormodeller ennå er operasjonelle i modellsystemet skal vi ta utgangspunkt i et sett av slike enkle og generelle sysselsettingsmodeller som ble presentert i figur 5. Med utgangspunkt i disse skal vi beregne den rendyrkede total-effekten av befolkningsutviklingen når dekningsgrad og bemanningsstandard holdes konstant som i basisåret 1981. Det er således kun utviklingen i folkemengden i den sektorrelevante aldersgruppen som påvirker sysselsettingen i den enkelte sektor fram til 1990. De nødvendige data er stilt opp i tabell 3. Eksemplet er hentet fra NIBR-notat 1984:15 "Befolkningsutviklingens konsekvenser for kommunal økonomi" og vi henviser til dette notatet for mer inngående dokumentasjon av forutsetninger.

Vi ser fra tabell 4 at nedgangen i barne- og ungdomskullene fører til en teoretisk res-

Tabell 3. Data til generelle sysselsettingsmodeller for kommunale sektorer hvor folkemengden er framskrivingsfaktorer

Sektor	Alders- gruppe	Folke- mengde 1981	Endring	Antall	Deknings- grad 1981	Antall årsverk 1981	Årsverk pr. plass 1981
			folke- mengde 1981-90	plasser o.l. 1981			
Barnehager	0- 6	366 330	- 35 750	49 606	0,135	9 265	0,187
Grunnskole	7-15	584 698	-109 590	583 664	0,998	51 400	0,088
Videregående skole	16-19	255 298	-1 536	153 966	0,603	17 250	0,112
Hjelpeordninger i hjemmet	67 år og over	535 034	82 780	187 358	0,350	10 730	0,057
Aldershjem	80 år og	125 432	37 061	14 024	0,112	6 574	0,469
Somatiske sykehjem	over			28 031	0,223	22 200	0,792

Tabell 4. Endring i årsverk og antall plasser i kommunale sektorer som følge av befolkningsutvikling 1981-90. Dekningsgrad og årsverk pr. plass som i 1981

Sektorer	Endring i årsverk	Endring i plasser o.l.
Barnehager	-950	-5 000
Grunnskolen	-9 650	-109 500
Videregående skole ..	-100	-950
Hjelpeordn. i hjemmet	1 650	23 500
Aldershjem	1 950	4 200
Sykehjem	6 500	8 200
Alle sektorer	-600	..

sursinnsparing på 10 700 årsverk. Økningen i antall eldre og gamle krever på den andre siden en økt ressursinnsats på helse- og

sosialsiden på noe over 10 000 årsverk, knyttet til bl.a. 12 400 nye institusjonsplasser. Nettoeffekten av befolkningsutviklingen, gitt konstant "standard", synes således å være en svak nedgang i den kommunale sysselsetting. Da gjennomsnittlig lønnskostnader pr. årsverk ligger noe høyere i grunnskolen enn i helse- og sosialsektoren, vil imidlertid effekten på lønnskostnadene være tilnærmet lik null. Når det gjelder vareinnsats ser vi fra figur 3 at de tiltak som i vårt regneeksempel trappes opp som følge av befolkningsutviklingen har et noe høyere vareinnsatsforbruk pr. sysselsatt enn de som trappes ned.

Økningen i antall alders- og sykehjemsplasser medfører betydelige investeringer som vil påvirke driftsutgiftene gjennom økt rentebelastning. Befolkningsutviklingen påvirker imidlertid også kommuneforvaltningens inntektsside som vist i figur 6. Når vi i denne sammenheng vet at folkemengden i yrkesaktiv alder er antatt å øke med 5,8 prosent eller ca. 140 000 personer i samme

periode, må vi konkludere med at befolkningsutviklingen alene ikke vil forverre den kommunale økonomi i 1980-åra.

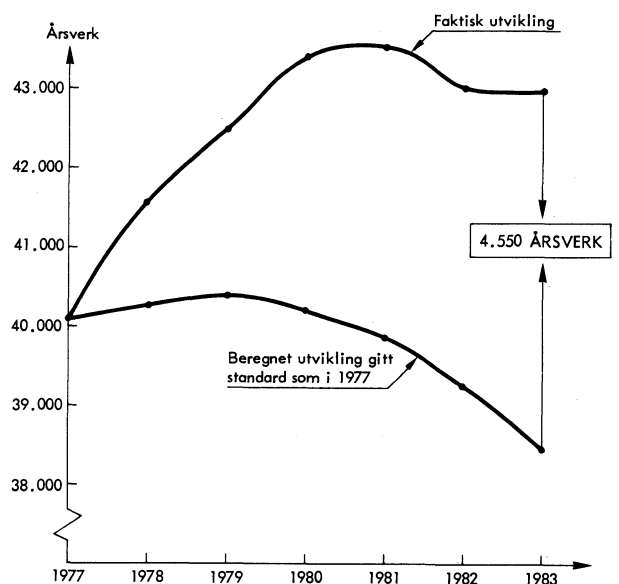
Det ressurspresset vi likevel kan konstatere i kjølvannet av befolkningsutviklingen kan gis følgende forklaring. De sektorer som betjener aldersgrupper med en økende folke- mengde gjør krav på - og får delvis tilført de ressurser som er nødvendig for å opprettholde dekningsgrad og bemanningsstandard. Samtidig søker sektorer med synkende etter- spørsel å opprettholde sysselsettingen ved forbedring av dekningsgrad og bemannings- standard. Totaleffekten av dette blir et betydelig ressurspress.

Sykehjemmene er et eksempel på den første type tjenester, og vi kan få en test av modellens forutsetninger ved å se på den faktiske utviklingen fra 1981 til 1983. I perioden ble det ca. 9 200 flere personer i aldersgruppen 80 år og over. For å opprettholde konstant dekningsgrad og bemannings- standard som i 1981, måtte sektoren ha fått tilført 2 050 nye plasser og 1 620 nye års- verk i treårsperioden. De faktiske tallene viser en økning på 866 plasser og 1 400 årsverk. En økning av kapasitetsutnyttelsen fra 96 til 97 prosent har samtidig aktivisert ca. 280 "gamle" plasser. Sektoren er således langt på vei tilført de nødvendige årsverkressurser mens antall plasser ikke har økt proporsjonalt med disse. Resultatet er at dekingen pr. 100 personer i aldersgruppen 80 år og over er redusert fra 22,3 til 21,5 mens årsverks- forbruket pr. plass har økt fra 0,79 til 0,82. Tallene indikerer at for å øke antall plasser i sykehjemssektoren med 1 prosent må den reelle ressurstilførselen være ca. 2 prosent.

Ser vi så på grunnskolen, som i vårt regne-

eksempel skulle frigjøre ressurser, finner vi at forutsetningen om konstant standard ikke holder. I figur 7 har vi vist faktisk utvikling i antall lærerårsverk fra 1977 til 1983 og beregnet lærerårsverkforbruk gitt uendret standard. Mens det i perioden er blitt ca. 30 000 færre elever har antall lærerårsverk økt med ca. 4 500 årsverk mer enn hva konstant standard tilsier. Antall elever pr. lærerårsverk har sunket fra 14,7 til 13,2 og er dermed et mål for standardforbedringen i perioden. Selv fra 1982 til 1983, hvor elevtallet i grunnskolen ble redusert med ca. 12 000, var det ingen endring i antall lærerårsverk uten at dette synes å være et resultat av politiske vedtak. Den nylig gjennomførte reduksjonen i leseplikten for grunnskolen er derimot et eksempel på et klart politisk vedtak om at grunnskolesektoren skal få beholde ressurser utover forutsetningen om konstant standard.

Figur 7. Lærerårsverk i grunnskolen. Fak-
tiske tall og beregnet utvikling.
1977-83



Regneeksemplet indikerer også et fordelingsproblem mellom primær- og fylkeskommuner. Mens ressurser blir "frigjort" i primærkommunale aktiviteter som grunnskole, kommer den største ekspansjonen i sykehjemmene som pr. i dag er et fylkeskommunalt ansvar. Befolkningsutviklingen må således antas å påvirke både nivået på og størrelsesforholdet mellom de ulike rammetilskuddene i det nye inntektssystemet for kommuneforvaltningen.

En analyse som vist ovenfor, er naturligvis noe overfladisk og må forventes å bli møtt med skepsis både fra kommune- og sektorhold. Går man ned til de enkelte kommuner, vil det

ikke være vanskelig å finne kommuner som har en befolkningsutvikling som avviker fra den vi finner for hovedgrupper av kommuner. Går man mer nøye inn i de enkelte sektorer, vil f.eks. skolestrukturen være slik at man ikke kan forvente momentan tilpassing av sysselsettingen til utviklingen i elevtallet.

Til tross for de nevnte motforestillingene vil vi likevel hevde at analysen vil fange opp sentrale hovedtrekk ved utviklingen. En slik makroanalyse vil representere et relevant informasjonsgrunnlag for sentrale myndigheter og politiske beslutningsorganer ved prioritering mellom sektorer innenfor gitte ressursrammer.

VARESTRØMMER I NASJONALREGNSKAPET

av

Viggo Jean-Hansen

De mest kjente resultater fra nasjonalregnskapet er tall for hele økonomien som for eksempel bruttonasjonalproduktet, totale investeringer, total eksport, totalt konsum o.s.v. Hovedstørrelsene på tilgangssiden (import og bruttoprodukt) og anvendelsesiden (konsum, investering og eksport) publiseres også etter sektor (næring eller varegruppe). Alle disse størrelsene er imidlertid avledet eller beregnet fra observasjoner av vare- og tjenestestrømmer i primærstatistikkene (for eksempel jordbruks-, industri - eller utenrikshandelsstatistikk). Bruttoproduktet i en næring er en slik avledet størrelse beregnet som differansen mellom verdien av utgående og inngående varestrømmer (h.h.v. bruttoproduksjon og vareinnsats) for næringen i et år. Et annet eksempel er privat konsum som kan oppdeles i konsumgrupper som matvarer, drikkevarer og tobakk, bolig, lys og brensel osv. Hver av disse konsumgruppene er i nasjonalregnskapet igjen bygd opp av varestrømmer.

Før en beregner slike totaltall for norsk økonomi avstemmes all vareinformasjon mot hverandre på et detaljert varenivå for å redusere eventuelle feil og mangler ved vareinformasjonen i primærstatistikkene. Dette er et av formålene med å lage nasjo-

nalregnskapsstatistikk. Den enkelte produksjons- og varestatistikk Byrået publiserer er mer detaljert, men dekker bare en del av omsetningen av en vare.

Varestrømmer i nasjonalregnskapet

Nasjonalregnskapet er et internasjonalt anbefalt statistikkssystem. I FN-publikasjonen System of National Accounts (SNA) er det formulert en varestrømtankegang (se United Nations (1968)). Varer og tjenester tenkes som strømmer som flyter gjennom økonomien fra tilgangssiden (import og produksjon) til anvendessiden (vareinnsats og sluttanvendelse; konsum, investering og eksport). Hver produksjonssektor produserer en eller flere varer. Til støtte for denne klassifiseringen av produksjonssektorene er det utarbeidet en internasjonal næringsklassifisering (ISIC- International Standard Industrial Classification).

Nasjonalregnskapet bygger varestrømmene inn i to kryssløpstabeller:

- 1) En tilgangstabell. Denne tabellen viser tilgangen (dvs. import og innenlandsk produksjon) av hver vare og tjeneste.

Tabellen har dimensjonen vare x leverandør (import og produksjonssektor).

- 2) En anvendelsestabell. Denne tabellen viser anvendelsen av hver vare og tjeneste (vareinnsats og sluttanvendelser). Tabellen har dimensjonen vare x mottaker (produksjonssektor, konsum, investering, eksport og lager).

I det endelige regnskapet er det spesifisert om lag 1 750 varer og tjenester. Disse framkommer ved aggregeringer av et betydelig større antall enkeltvarer i primærstatistikene som igjen baserer seg på internasjonale varenomenklaturer.

Disse varedataene er tilgjengelige på magnetbånd eller maskinlister for alle år i perioden 1967-1982. Et eksempel på en slik varebalanse er gitt nedenfor.

Det endelige regnskapet må vente til den innsamlete primærstatistikken som inngår i nasjonalregnskapsberegningene er innhentet og ferdigbehandlet. Av denne grunn er nå 1982 det mest aktuelle året disse vareopplysningene er tilgjengelige for. Byråets årlige industristatistikk er en sentral datakilde for vareopplysningene som innhentes til nasjonalregnskapet. I tillegg trengs informasjon fra andre datakilder som også foreligger først et år etter regnskapsåret. Endelig trenger nasjonalregnskapskontoret bearbeidingstid for å balansere de enkelte varekonti, noe som er svært arbeidskrevende.

Det synes rimelig å spørre hvorfor Byrådet legger ned såpass ressurser i slike varebalanser. En hovedgrunn er at Byrådet ønsker høy kvalitet på det tallmaterialet som publiseres. Ved å stille opp slike detal-

jerte varekonti, elimineres unødvendige feilkilder i de enkelte primærstatistikker. At hver eneste varebalanse i nasjonalregnskapet er gjennomgått og vurdert, bidrar vesentlig til å redusere usikkerheten i økonomiske størrelser som igjen er grunnlaget for å foreta økonomisk-politiske beslutninger.

Varebalanser stilles også opp i de foreløpige nasjonalregnskapsversjonene, som utarbeides etter regnskapsårets slutt, men da på et langt mer aggregert varenivå (om lag 350 varer). Brukerne vil ikke her ha samme mulighet for å gå tilbake til primærstatistikene og knytte forbindelsene mellom denne og nasjonalregnskapet på varenivå.

Også disse varebalansene er tilgjengelige på magnetbånd eller maskinlister.

En samlet oversikt over det norske nasjonalregnskapssystemet er gitt i Fløttum (1980). De årlige nasjonalregnskapene publiseres i serien Norges Offisielle statistikk (NOS). Denne publikasjonen inneholder bare i begrenset grad vareinformasjon.

Eksempel på varebalanse: Trefiberplater

For å illustrere en av de 1 750 varebalansene i nasjonalregnskapet er varen trefiberplater valgt ut.

Det første spørsmålet som melder seg er: I hvilket verdsett ønskes varebalansen satt opp? I nasjonalregnskapet blir hver vares markedsverdi dekomponert i en handelsavanse og i en selgerverdi (markedsverdien til produsentleddet). Dessuten kan merverdiavgift, særavgifter og subsidier som påløper hver varetransaksjon skiller ut. I vårt eksempel velger vi varebalansen målt i selgerverdier. I primærstatistikken er imid-

Tabell 1. Varekontoen for trefiberplater målt i selgerverdi. Mill. kr. 1981 og 1982.

<u>Debet</u>		<u>Kredit</u>			
Tilgang av trefiberplater		Anvendelsen av trefiberplater			
	<u>1981</u>	<u>1982</u>			
Produksjon av trefiberplater ...	288,3	317,1	Vareinnsats	240,6	268,6
Produsert i produksjonssektor:			Leveranser til industri	87,7	106,7
Produksjon av sponplater.....	6,9	8,1	Produksjon av trevarer....	61,1	56,1
Produksjon av trefiberplater..	281,4	309,0	Produksjon av møbler og		
Import av trefiberplater	14,0	16,1	innredninger av tre.....	20,8	19,9
			Treforedling.....	-	22,1
			Andre industrileveranser..	5,8	8,6
			Leveranser til bygge- og		
			anleggsvirksomhet.....	152,9	161,9
			Eksport av trefiberplater	47,9	53,2
			Lagerendring av trefiberplater	13,8	11,4
Total tilgang av trefiber-			Total anvendelse av trefiber-		
plater	302,3	333,2	plater	302,3	333,2

lertid verdiene rapportert eksklusive merverdiavgift. Merverdiavgiften påløper derfor som et beregnet tillegg til observert produksjons- og importverdi av varen og er innarbeidet eksplisitt i varebalansen ovenfor.

Varebalansen for trefiberplater er vist for 1981 og 1982 i tabell 1. Denne varekontoen viser tilgang av varen i selgerverdi. Norsk produksjon av trefiberplater beløp seg i 1982 til 317,1 mill. kr. Fra industristatistikken var produksjonen av denne varen oppgitt å være 114 008 tonn til en verdi av 274,9 mill. kr. Differansen på 42,2 mill. kr. utgjorde påløpt merverdiavgift.

Importverdien av trefiberplater inklusive merverdiavgift utgjør 16,1 mill. kr. i følge

varekontoen i nasjonalregnskapet. I utenrikshandelsstatistikken var importen i 1982 4 728 tonn trefiberplater til en verdi av 13,5 mill. kr.; i det vesentlige importert fra Finland og Sverige. Differansen mellom importtallene i utenrikshandelsstatistikken og nasjonalregnskapet skyldes igjen påløpt merverdiavgift.

Vi ser av tabell 1 at total tilgang av trefiberplater i norsk økonomi var 333,2 mill. kr. i 1982. I følge primærstatistikken utgjorde dette 118 736 tonn i mengde.

Hva ble så disse trefiberplatene brukt til? Fra kreditsiden av varekontoen i tabell 1 kan anvendelsen av varen inndeles i fire hovedposter:

- (1) Trefiberplater som leveres til vareinnsats for videreføring i en ny produksjonsprosess. I følge industristatistikken leveres trefiberplater til i alt 12 ulike industrisektorer, hovedsakelig innen trevareindustrien. I alt ble 106,7 mill. kr. levert som vareinnsats i ulike industrisektorer; av dette 98,1 mill. kr. til ulike treindustri-sektorer. Merverdiavgiften utgjorde i alt 15,5 mill. kr. av vareinnsatsleveransene til industrien.
- (2) Den største anvendelsen av trefiberplater gjelder vareinnsats i bygge- og anleggsvirksomhet. Dette utgjorde 161,9 mill. kr. i følge nasjonalregnskapet; av dette var 27,0 mill. kr. merverdiavgift. Verdien av denne leveransen er usikker fordi bygge- og anleggsstatistikken ikke har så detaljerte vareopplysninger, og fordi denne statistikken har et noe annet omfang enn nasjonalregnskapssektoren.
- (3) Eksporten av trefiberplater utgjør 53,2 mill. kr. i 1982. Dette korresponderer med "fob"-verdien i utenrikshandelsstatistikken. Her forekommer ingen differanse siden eksportleveranser ikke er pålagt merverdiavgift. I alt utgjorde eksporten 24 672 tonn. (Eksportmarkedet for trefiberplater produsert i Norge utgjøres i det vesentlige av Storbritannia.)
- (4) Siste post på anvendelsessiden gjelder lagerendring av trefiberplatene. Lagerholdet ble i nasjonalregnskapet anslått å ha økt med 11,4 mill. kr. i 1982. Dette fremkom ved å legge sammen verdiene av anvendelsene av varen og trekke denne summen fra total tilgang av trefiberplater.

Byrådet vurderer imidlertid lagerpostene på detaljert varenivå, og påser at lagerendringene i nasjonalregnskapet virker rimelige utifra opplysningene. Byrådet har samlet inn om lagerbevegelsene for regnskapsåret. Videre vurderes også om lagerendringene harmonerer med tidligere års lagerendringer.

Summeres enkeltpostene i tabell 1 blir total tilgang av verdien av trefiberplater lik verdien av total anvendelse av varen målt i selgerverdi.

Hva kan varedata i nasjonalregnskapet brukes til?

I tillegg til å utgjøre grunnstammen i selve nasjonalregnskapet kan varebalansene gi nyttig informasjon om de enkelte varemarkeder.

- (i) Større bedrifter kan se hvilken markedsandel deres produkter har fra år til år ved å sammenholde egne vareomsætningsopplysninger med varedata fra nasjonalregnskapet. Markedsandelen kan måles både som andel av norsk produksjon og som andel av total tilgang (norsk produksjon og import).
- (ii) Bedriften kan også studere hvordan varer fordeler seg på ulike anvendelser og sammenligne med markedsstrukturen for egen produksjon.
- (iii) For homogene varer (som trefiberplater) kan en regne ut produksjonsprisen pr. tonn og sammenholde denne med importprisen og prisen på eget produkt. En kan også sammenligne prisene på leveranser til innenlandske anvendelser og til eksport.

Slike opplysninger bør være interessante iallfall for større handels- og industriforetak. I nasjonalregnskapet sammenstiller en blant annet de to viktigste økonomiske

primærstatistikker for varedata; utenriks-handelsstatistikken og industristatistikken. Dersom brukere ønsker slike utkjøringer av varedata, kan disse bestilles etter avtale.

Referanser:

United Nations (1968): A System of National Accounts. Studies in Methods. Series F. No. 2 Rev. 3, New York.

Fløttum (1980): Nasjonalregnskapet i Norge. System og beregningsmetoder. Samfunnsøkonomiske studier nr. 45. Statistisk Sentralbyrå, Oslo.

TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG

Innhold	Side
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	1*
Tabell B2: Produksjonsindeks etter næring og anvendelse	1*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	1*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	2*
Tabell B5: Ordreserver - industri	2*
Tabell B6: Lagerbeholdning	3*
Tabell B7: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	3*
Tabell B8: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	3*
Tabell B9: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	4*
Tabell B10: Boligbygging	4*
Tabell B11: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	4*
Tabell B12: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	4*
Tabell B13: Timefortjeneste	5*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	5*
Tabell B15: Engrospriser	5*
Tabell B16: Utenrikshandelen - verditall	6*
Tabell B17: Utenrikshandelen - indekser	6*
Diagrammer	
Produksjonsindeksen	7*
Ordreindeksen - industri	8*
Lager	9*
Olje- og gassproduksjon	9*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	9*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	10*
Arbeidsledighet og sysselsetting	10*
Antatte og utførte investeringer i industrien	10*
Detaljomsetning m.v.	11*
Lønninger	11*
Konsum- og engrospriser	11*
Utenrikshandel	12*
C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET	
Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt	13*
Tabell C2: Privat konsum	13*
Tabell C3: Offentlig konsum	13*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer	14*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester	14*
Tabell C6: Import av varer og tjenester	14*
D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET	
Tabell D1: Sverige	15*
Tabell D2: Storbritannia	15*
Tabell D3: Forbundsrepublikken Tyskland	15*
Tabell D4: Frankrike	15*
Tabell D5: USA	16*
Tabell D6: Japan	16*

1*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1980	1981	1982	1983	1984	1984/1985					
						Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar
Råolje	2.0	2.0	2.0	2.6	2.9	3.2	3.1	3.3	3.0	2.7	3.1
Naturgass	2.2	2.2	2.1	2.1	2.3	2.3	2.5	2.6	2.9	2.5	2.7

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.
Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1980	1981	1982	1983	1984	1984/1985					
						Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	100	101	99	101	103	106	103	105	107	105	105
Bergverksdrift 1)	100	101	95	99	101	111	115	107	103	95	99
Industri	100	99	97	96	98	102	98	97	99	100	101
Kraftforsyning	100	110	111	126	127	127	122	143	145	133	124
Produksjon etter anvendelse:											
Ekseport 1)	100	101	96	99	106	110	107	105	106	104	105
Konsum	100	100	99	101	102	102	102	106	106	103	106
Investering 2)	100	199	195	194	205	224	222	225	228	235	202
Vareinnsats i bygg og anlegg	100	105	104	102	100	108	104	104	101	101	103
Vareinnsats ellers	100	89	87	83	90	91	89	90	92	91	92

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.

2)Se merknad etter tabell 17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1982	1983	1984	1984/1985					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Industri ialt	-2.1	-0.8	2.2	3.0	2.8	1.7	1.2	2.1	3.0
Næringamidler, drikkev. og tobakk	1.9	-1.2	-0.2	-0.4	0.1	1.8	0.7	1.7	0.7
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-12.0	-12.3	-1.6	0.7	0.6	-1.3	-1.1	-0.5	0.4
Trevarer	-3.1	-0.7	-1.0	2.3	1.3	1.0	0.8	3.8	4.9
Treforedling	-5.8	4.2	9.9	3.4	6.1	7.0	6.9	4.2	3.9
Grafisk produksjon og forlagsv.	0.1	0.4	0.4	1.7	0.7	-0.7	-0.2	1.5	2.8
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	-0.8	2.5	5.8	8.4	6.3	0.1	-0.8	-0.6	2.6
Mineralolje produkter	-2.2	-4.2	-5.4	-2.5	0.0	1.3	3.0	3.5	4.2
Jern, stål og ferrolegeringer	-9.8	5.8	10.0	7.3	8.8	9.5	4.8	2.1	0.0
Ikke-jernholdige metaller	-5.3	11.1	10.0	3.9	1.8	-0.4	-2.4	-2.9	-3.8
Metallvarer	-2.4	-3.1	3.1	5.4	5.5	4.4	3.8	5.5	6.5
Maskiner	-0.3	0.9	4.3	6.2	7.0	6.4	7.3	8.8	10.2
Elektriske apparater og materiell	2.4	1.7	3.0	2.7	4.2	3.1	3.2	6.1	8.4
Transportmidler	-2.9	-12.5	-5.3	-2.5	-5.3	-6.1	-8.0	-7.7	-7.1
Tekn. og vitensk. instr. mv.	-0.1	-3.0	0.6	0.0	-0.7	-1.6	-0.2	-1.6	0.3
Industriproduksjon ellers	4.2	-7.7	-1.7	1.1	3.1	3.1	7.3	8.9	14.9

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B4: ORDRETILGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1981	1982	1983	1984	-----1983-----				-----1984-----				1985
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	178	180	189	215	178	185	188	206	196	214	201	250	223
For eksport	185	178	195	237	175	173	192	242	215	240	219	276	193
Fra hjemmemarkedet	168	184	181	185	185	195	182	161	170	171	176	223	266
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	154	133	198	223	162	192	207	230	232	213	225	225	250
For eksport	154	141	217	243	174	209	232	255	254	233	245	241	267
Fra hjemmemarkedet	155	102	133	158	114	142	134	142	145	152	164	168	183
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	146	145	147	168	139	143	152	156	161	159	158	195	192
For eksport	161	158	164	213	168	148	174	166	197	201	199	257	229
Fra hjemmemarkedet	140	140	141	150	126	142	150	147	143	146	147	165	174

1) Ikke sesongjustert

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI

Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1981	1982	1983	1984	-----1983-----				-----1984-----				1985
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordrereserver i alt	148	175	182	221	166	170	181	209	178	201	229	274	264
For eksport	163	183	189	259	151	168	184	254	216	224	269	328	265
Fra hjemmemarkedet	129	164	172	172	186	173	178	152	131	172	180	205	263
Produksjon av metaller:													
Ordrereserver i alt	123	104	127	141	114	116	134	143	160	141	141	120	151
For eksport	123	115	152	167	134	138	162	174	193	165	168	141	176
Fra hjemmemarkedet	123	78	63	71	64	61	62	64	74	77	69	65	85
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordrereserver i alt	163	163	169	175	173	170	169	163	171	171	173	186	199
For eksport	194	190	187	202	194	187	192	174	200	193	192	224	240
Fra hjemmemarkedet	150	151	161	164	164	163	158	159	159	162	165	169	181

3*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL 86: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Verdiindekser. 1982=100.

	1981	1982	1983	1984	1982	-----1983-----				-----1984-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri og engroshandel:													
Lager i alt:	97	100	90	87	97	97	88	90	86	85	84	92	87
Norskproduserte varer:													
For innenlandsk bruk	96	100	101	96	100	106	96	103	97	96	90	102	96
For eksport	92	100	74	72	92	82	73	75	66	66	70	78	75
Importerte varer:													
Lager i alt	103	100	90	87	97	97	90	83	88	87	90	89	83
Industri:													
Lager i alt	98	100	87	84	97	96	87	84	82	82	84	86	83
Lager av egne produkter	95	100	86	83	96	95	85	85	80	81	81	85	83
Lager av råstoffer	104	100	89	87	100	98	91	80	86	84	92	90	82
Lager etter vare:													
Jern og stål	108	100	86	79	91	86	84	89	84	83	77	80	76
Andre uedle metaller	92	100	57	59	81	65	57	53	52	47	51	65	71
Tre- og treforedl.prod.	97	100	93	86	93	101	97	91	83	94	90	85	75

TABELL 87: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1000 personer.

	1981	1982	1983	1984	-----1983-----				-----1984-----				1985
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	23	25	33	28	36	37	32	26	25	27	35	24	26
Menn	17	27	35	33	37	34	42	25	35	36	35	27	31
Totalt	40	52	67	61	72	72	74	51	60	63	70	51	58
Tallet på sysselsatte:	1932	1946	1957	1970	1919	1975	1958	1975	1975	1978	1947	1979	1991

TABELL 88: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1982	1983	1984	-----1984/1985-----						
					Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	
Seasjonjusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	41.4	63.6	66.6	58.6	60.0	62.2	58.9	54.6	52.5	
Ujusterte tall:											
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	41.4	63.5	66.6	64.8	70.3	67.8	61.4	55.8	46.6	
Herav: Permitterte	1000 pers.	6.6	10.8	8.3	9.1	9.3	10.1	8.8	7.4	..	
Ledige plasser 1)	1000 pers.	5.0	3.3	4.3	3.1	6.4	6.3	6.2	7.5	..	
Arbeidsløshetsprosent		2.5	3.8	3.9	3.8	4.1	4.0	3.6	3.3	2.7	
Arb.løse/led.plasser 1)		9.4	22.0	16.1	20.9	11.0	10.8	10.0	7.5	..	

1) Tallene for ledige plasser fra og med januar 1983 er ikke uten videre sammenliknbare med tall for tidligere år på grunn av endringer i beregningsmetoden.

4*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: INDUSTRIINVESTINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1983			1984			1985	
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv		4.kv
Utførte	1872	1556	1855	1529	1526	1592	1629	1599	1864	2329	..
Antatte	1936	1739	2000	1743	1730	1767	1890	1921	2033	2158	2415

TABELL B10: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1984/1985						
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	
Boliger satt igang		3.1	2.6	2.2	1.9	2.3	2.4	2.1	2.4	1.8
Boliger under arbeid		34.1	33.9	29.8	27.3	31.6	26.4	27.4	28.8	26.4
Boliger fullført		3.2	2.7	2.6	2.3	2.3	2.9	2.8	2.4	2.0

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B11: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks. 1979=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av
månedstallene for det samme året.

	1980	1981	1982	1983	1984	1984/1985					
						Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Omsetning ialt		101	102	102	101	102	107	103	108	106	107

TABELL B12: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et
tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1982	1983	1984	1984/1985					
				Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.
Omsetning ialt	-0.2	-0.9	1.1	0.2	1.2	2.6	4.1	4.4	7.1
Detaljomsättning etter næring:									
Nærings- og nytelsemidler	-3.9	-2.0	-0.5	-0.7	0.2	0.4	0.8	-0.5	1.0
Bekledning og tekstilvarer	-1.7	-1.8	1.7	2.1	1.6	1.2	0.9	-1.1	-1.5
Møbler og innbo	1.5	1.5	2.6	2.9	2.4	2.4	1.7	1.2	1.7
Jern, farge, glass, stent. og sport	1.5	-3.6	1.0	-1.2	-0.5	0.6	1.6	0.6	-0.1
Ur, opt., musikk, gull og sølv	5.1	-0.2	-0.4	-4.6	-2.7	-0.8	-1.7	-3.1	-4.7
Motorkjøretøyer og bensin	4.6	-0.9	2.3	0.7	3.0	6.9	12.5	17.2	23.8
Reg. nye personbiler	10.6	-4.9	-1.7	-0.6	2.9	13.6	22.5	29.0	33.4

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode
året før for summen av omsetningsverdien for den aktuelle måneden,
måneden før og måneden etter.

5*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1982	1983	1984	1983				1984			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri, kvinner	41.5	45.3	49.1	44.1	45.0	45.5	46.9	47.2	48.3	50.1	51.0
Industri, menn	49.8	54.0	58.6	52.0	53.6	54.6	55.6	55.9	57.7	59.8	60.9
Bygge- og anl., menn	58.7	61.9	65.9	60.3	61.9	62.0	63.4	62.9	64.9	67.4	68.3

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1982	1983	1984	1984/1985						
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	
Ialt	11.3	8.4	6.3	6.0	5.9	5.7	5.5	5.5	5.5	
Varer og tjenester etter konsumgruppe:										
Matvarer ialt	13.9	8.1	6.9	6.7	6.5	6.5	6.1	6.3	6.3	
Drikkevarer og tobakk	17.3	10.1	5.4	5.1	4.0	3.8	4.5	3.7	3.7	
Klær og skotsøy	7.5	5.3	5.7	7.3	7.5	6.1	5.9	7.6	7.3	
Bolig, lys og brensel	12.0	9.9	7.7	7.5	7.3	7.3	7.0	6.4	6.2	
Møbler og husholdningsartikler	9.7	7.9	4.7	4.7	4.8	4.8	4.7	4.6	4.4	
Helsepleie	13.2	6.6	5.0	4.9	4.9	5.1	5.1	5.6	3.8	
Reiser og transport	9.7	9.9	6.3	5.7	5.1	4.4	4.0	4.2	4.0	
Fritidsysler og utdanning	10.0	6.6	6.3	5.5	6.3	6.2	6.4	5.8	6.4	
Andre varer og tjenester	12.4	8.9	4.6	3.5	3.7	3.9	4.0	3.8	3.9	
Varer og tjenester etter leveringssektor:										
Jordbruksvarer	12.7	7.3	5.7	5.6	5.7	5.6	5.4	4.6	4.2	
Andre norskproduserte konsumvarer	10.9	8.6	7.0	7.2	6.5	6.3	5.8	6.4	6.1	
Importerte konsumvarer	8.0	6.9	5.7	5.4	5.4	5.1	5.2	5.8	6.3	
Husleie	12.6	9.2	7.4	7.2	6.8	6.8	6.8	5.0	5.0	
Andre tjenester	15.0	10.5	5.6	4.8	5.4	5.1	4.9	4.5	4.3	

TABELL B15: ENGROSPRISER.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1982	1983	1984	1984/1985					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Ialt	6.4	5.8	6.3	6.7	6.0	6.0	5.6	5.9	6.3
Matvarer og levende dyr	7.6	5.6	7.3	7.9	7.8	8.1	8.1	8.8	8.4
Drikkevarer og tobakk	14.6	9.5	6.3	6.4	5.1	5.2	5.7	4.7	4.8
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	3.1	2.6	10.1	7.6	6.4	7.3	5.0	5.0	4.2
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	8.4	8.6	7.7	9.2	7.2	6.6	5.7	7.4	8.9
Dyre- og plantefett, voks	1.3	13.1	24.0	16.9	15.7	15.2	10.4	12.7	8.6
Kjemikalier	3.2	5.0	5.7	5.0	4.6	4.5	3.7	2.5	3.4
Bearbejdede varer etter materiale	7.1	4.7	5.3	5.4	5.4	5.1	4.9	4.5	4.7
Maskiner og transportmidler	4.1	5.2	3.7	4.5	4.1	3.9	4.4	4.7	4.9
Forskjellige ferdigvarer	6.1	5.6	4.9	4.9	5.1	4.4	4.5	4.1	5.0

6*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDELEN - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken.1). Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1980	1981	1982	1983	1984	1984/1985					
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Eksport	3.8	4.3	4.4	5.0	5.8	6.4	6.2	6.2	6.0	6.3	6.2
Import	6.8	7.1	7.6	7.6	9.0	9.9	9.4	10.1	10.4	10.5	10.7

1)Eksport er regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
Import er regnet uten skip og oljeplattformer.

TABELL B17: UTENRIKSHANDELEN - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken.1). 1980=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

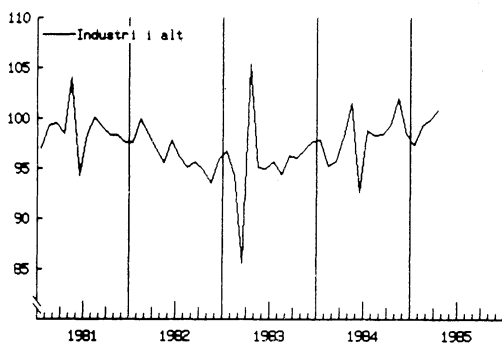
	1982	1983	1984	1983				1984				1985
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Sesongjusterte tall:												
Eksportvolum	102	112	117	109	110	113	114	114	114	121	121	121
Importvolum	99	96	110	93	95	96	99	104	112	110	114	123
Ujusterte tall:												
Eksportpriser	110	114	128	112	111	115	119	125	127	127	131	133
Importpriser	112	116	119	118	115	116	115	117	118	120	123	124

1)Eksport er regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
Import er regnet uten skip og oljeplattformer.

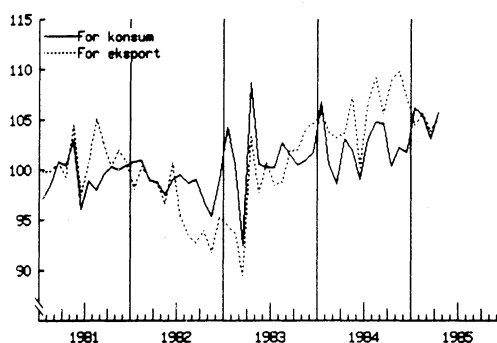
MERKNAD TIL TABELL B2.

2) For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformen er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

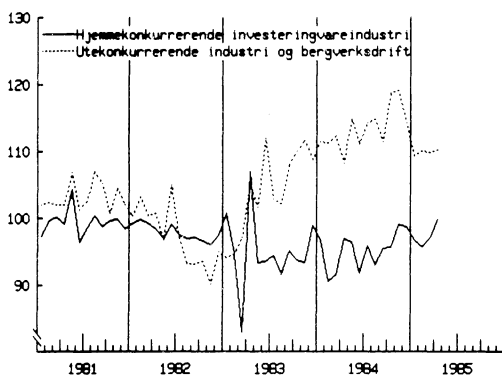
PRODUKSJONSINDEKS.
Sesongjustert. 1980=100



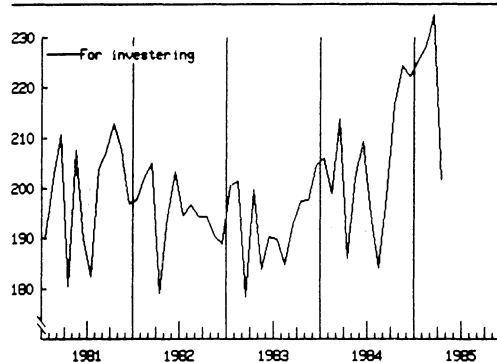
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100



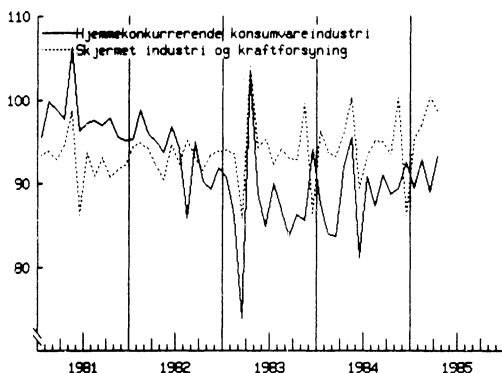
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100



PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100



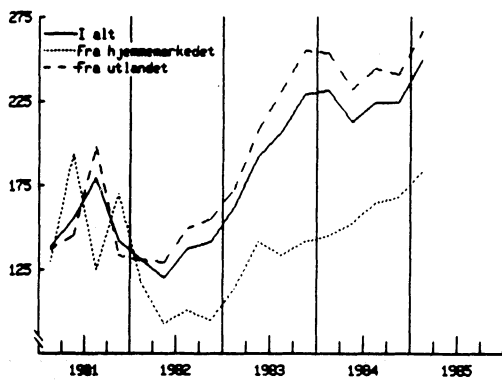
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100



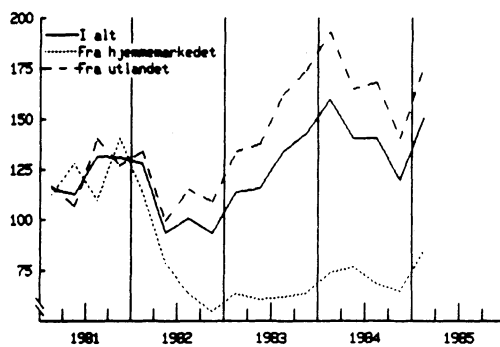
Det høye nivået på denne serien er sterkt påvirket av beregningsmåten og skyldes store investeringer av industriproduserte varer i 1981 p.g.a. uttøying av oljeplattformer (Statfjord B). Av samme grunn vil eventuelle endringer i produksjon av oljeplattformer bli tillagt stor vekt og dermed gi for sterke utslag i indeksen for investeringsvareproduksjon i alt.

8*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

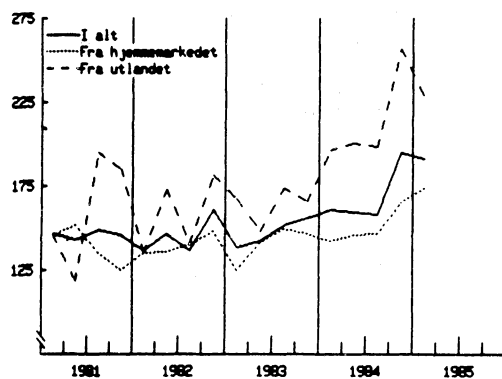
ORDRETILGANG
Metaller.
Seongjustert verdiindeks. 1976=100



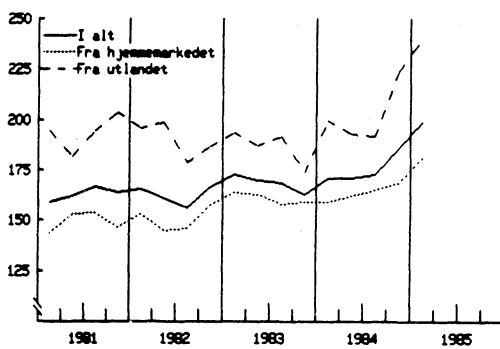
ORDRESERVER
Metaller.
Ujustert verdiindeks. 1976=100



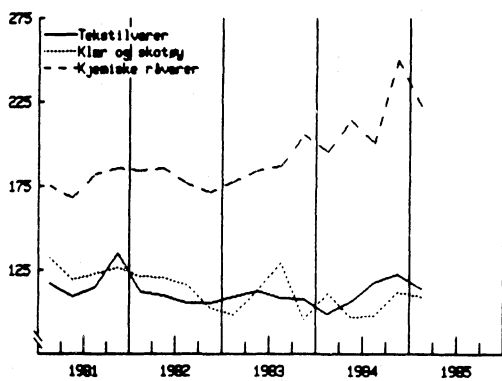
ORDRETILGANG.
Verktøedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Seongjustert verdiindeks. 1976=100



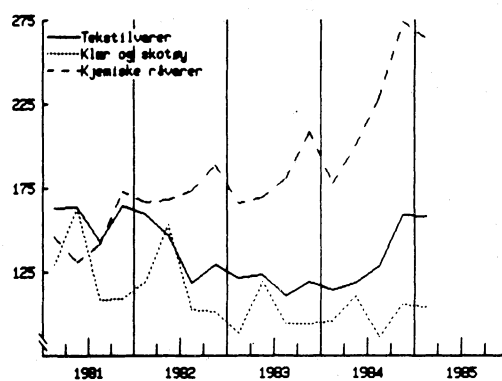
ORDRESERVER
Verktøedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ujustert verdiindeks. 1976=100



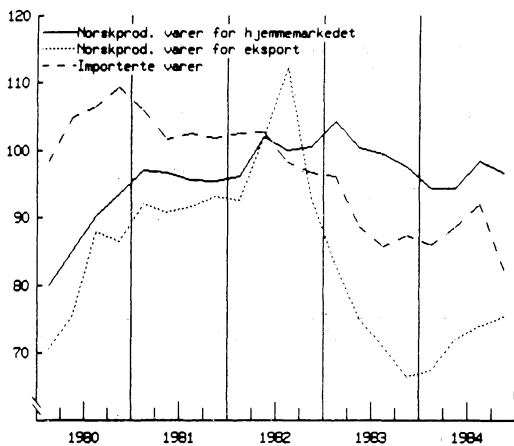
ORDRETILGANG.
Tekstiltøyer klar og skotøy og kjemiske råvarer.
Seongjustert verdiindeks. 1976=100



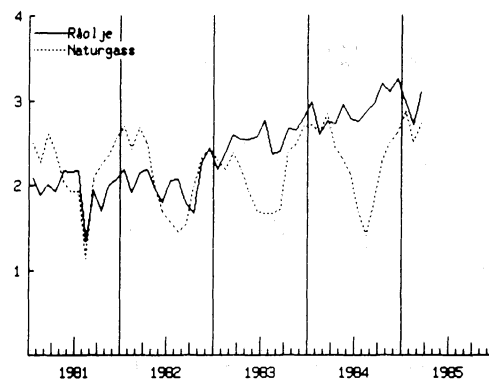
ORDRESERVER
Tekstiltøyer klar og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100



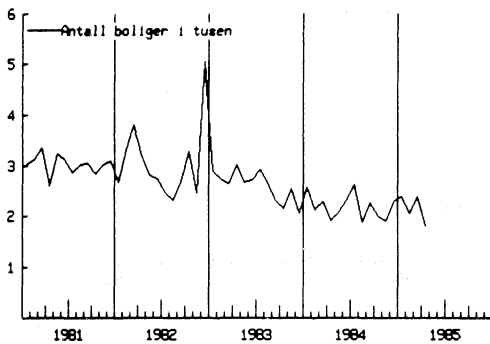
LAGER.
Industri og engroshandel.
Sesongjustert volumindeks. 1982=100



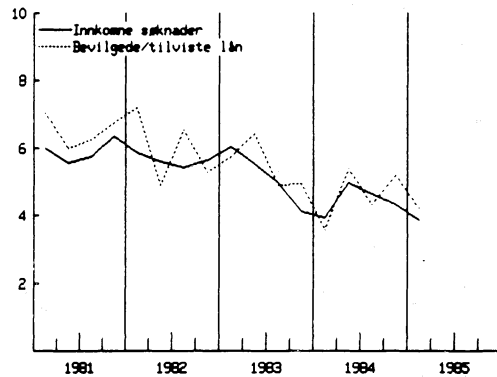
OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m3 (kubikmeter)).
Ujusterte tall



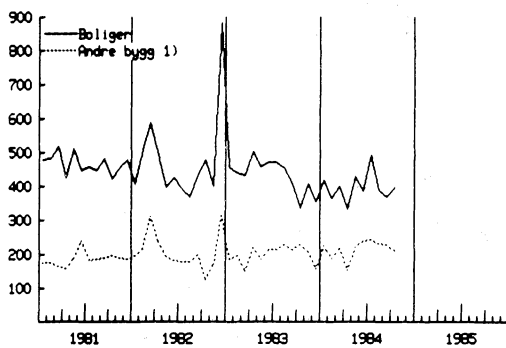
BYGG.
Boliger satt i gang. Sesongjustert.



BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall Husbanklån og PSV-tilvisninger i 1000.
Sesongjustert.

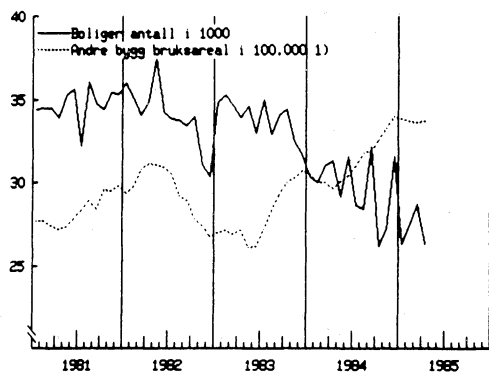


BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kvm. Sesongjustert.



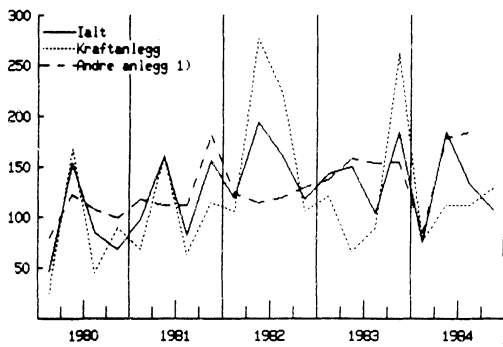
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert



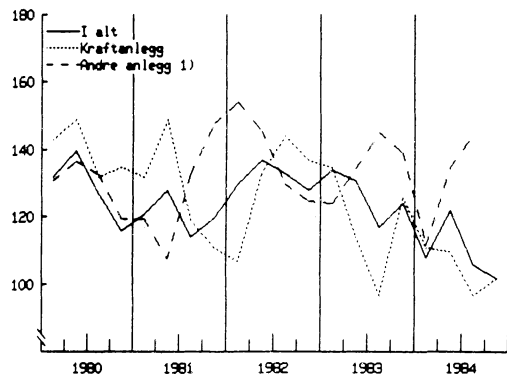
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

ANLEGGSVIRKSOMHET
 Ordrettlilgang. Verdiindeks 1976=100.



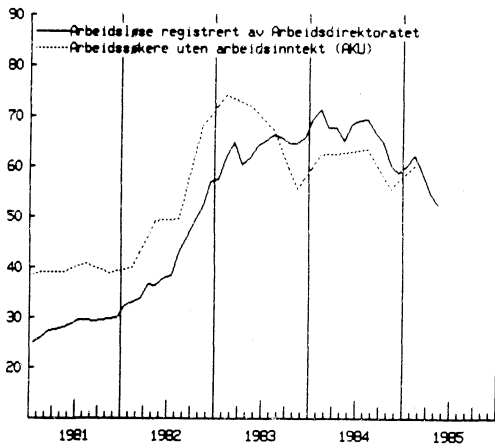
1) Sesongjustert.

ANLEGGSVIRKSOMHET
 Ordreserue. Verdiindeks 1976=100.

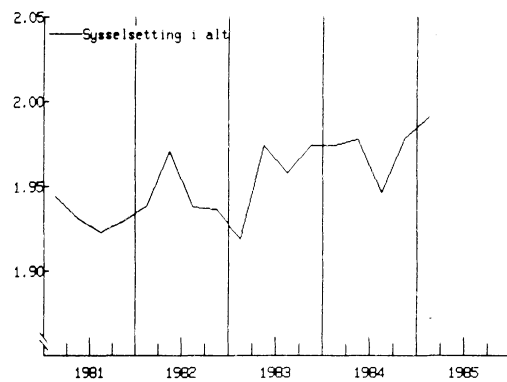


1) Sesongjustert.

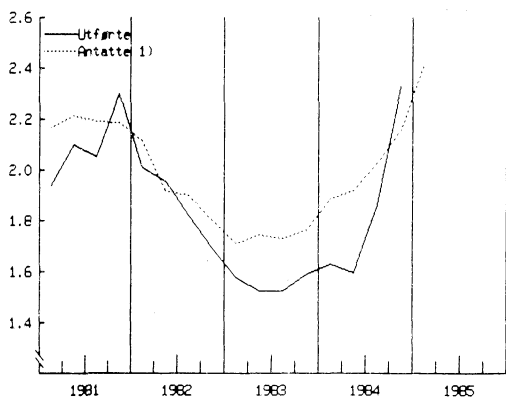
ARBEIDSLLEDIGE.
 Registrerte arbeidsløse ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongjusterte tall i tusen.



TOTAL SYSSELSETTING IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN.
 1000 000 personer.

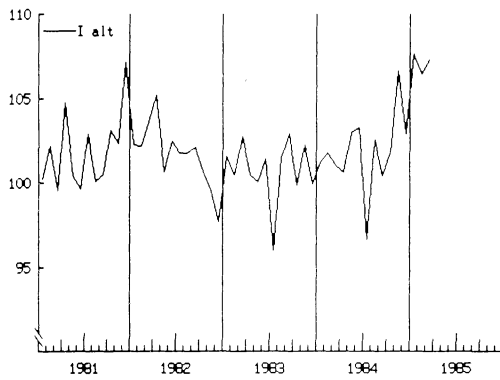


ANTATTE OG UTFØRTE INVESTINGER I INDUSTRIEN.
 Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

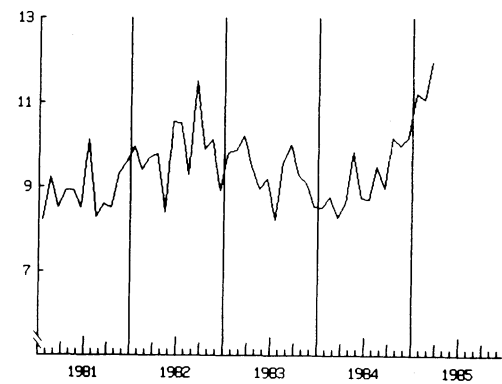


1) Anslag gitt i samme kvartal.

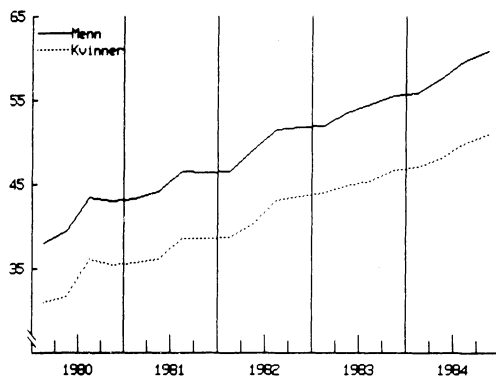
DETALJOMSETNING.
Sesongjustert volumindeks. 1979=100



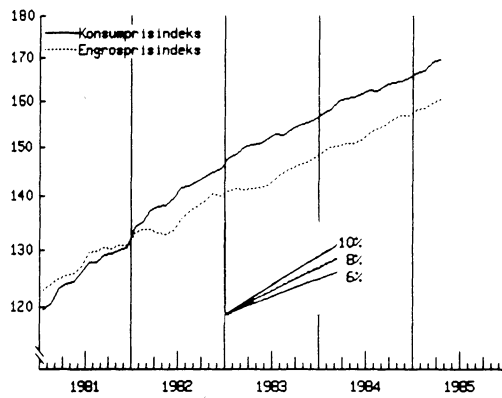
REGISTRERTE NYE PERSONBILER.
1000 stk. Sesongjustert.



LØNNINGER.
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri.

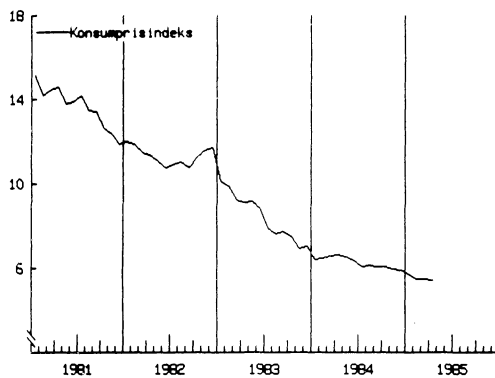


INNENLANDSKE PRISER.
Indekser. 1979=100. Halv-logaritmisk skala 1).

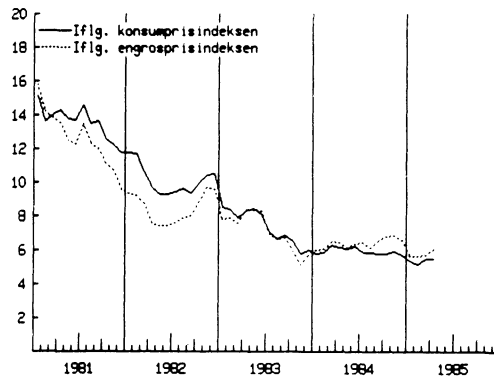


1) Hellingen på kurven avspiller den prosentvise endringen i prisene.

STIGNING I KONSUMPRISENE.
Prosent endring fra ett år tidligere.

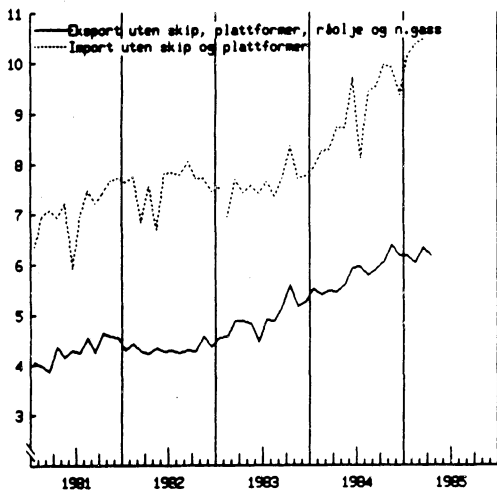


PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1).
Prosent endring fra ett år tidligere.

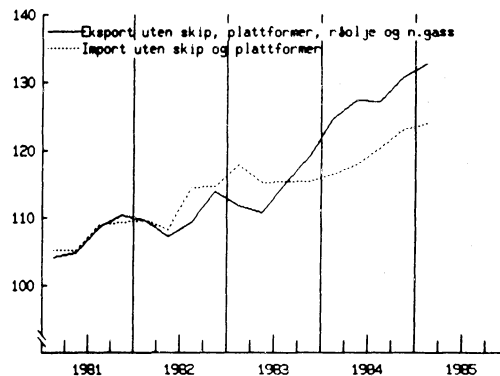


1) Konsumprisindeksen for varer omsett gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

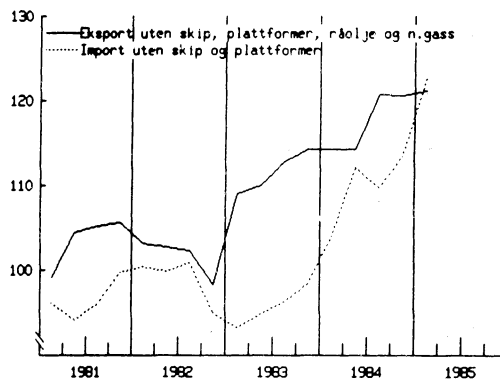
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
 Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.



UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
 Prisindekser (enhetspriser). 1980=100.



UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
 Sesongjustert volumindeks. 1980=100



NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	-0,4	-0,9	3,0	2,0	4,1	2 3/4	2 3/4
Frankrike	1,1	0,2	2,0	0,7	1,7	1 1/4	2
Italia	3,9	0,1	-0,5	-0,4	2,6	2 1/4	1 3/4
Japan	4,9	4,0	3,3	3,4	5,8	5 1/4	4 1/2
USA	-0,4	2,5	-2,1	3,7	6,8	3 1/4	2 3/4
Storbritannia	-2,2	-1,5	2,3	3,1	2,4	3 1/4	2 1/2
Sverige	1,7	-0,3	0,8	2,5	3,0	2 1/2	1 3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	1,8	-0,2	-1,1	1,3	2,6	2 1/2	2 3/4

Kilde: OECD.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	-3,7	-2,3	1,5	1,7	2,7	1 1/4	1 3/4
Frankrike	1,5	2,0	3,5	1,1	0,5	1/2	1 1/2
Italia	4,8	0,8	0,2	-0,5	2,0	2	1 1/2
Japan	1,3	0,8	4,3	3,4	2,7	3 1/4	4
USA	0,6	2,0	1,3	4,8	5,3	3 1/2	3
Storbritannia	-0,4	-0,1	0,8	3,9	1,5	3	3 1/4
Sverige	-0,8	-0,5	1,4	-1,7	0,9	1 1/2	1
Forbundsrepublikken Tyskland	1,4	-0,6	-1,4	1,1	0,6	1 1/4	2

Kilde: OECD.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	4,3	2,6	2,8	0	0,2	0	-1/2
Frankrike	1,8	2,2	2,5	1,8	0,9	1/2	1
Italia	2,1	3,0	2,6	2,4	2,7	1	1/2
Japan	2,9	5,2	1,8	2,9	2,2	2	2 1/4
USA	2,6	0,9	2,0	-0,3	3,5	5	3
Storbritannia	1,5	0	0,7	2,5	1,0	1 1/2	1/2
Sverige	2,2	2,0	0,8	0,9	1,8	1	3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	2,6	1,5	-1,0	0,2	2,0	1 1/4	1 1/4

Kilde: OECD.

TABELL C4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	-12,6	-19,2	5,4	3,3	11,8	9 1/4	4 1/2
Frankrike	3,2	-1,6	-0,6	-2,1	-2,0	0	2 1/2
Italia	9,4	0,6	-5,2	-3,8	4,1	4 3/4	2 1/2
Japan	1,1	3,6	1,9	0,7	5,7	6 1/4	4 1/2
USA	-6,1	3,1 1)	-6,8 1)	9,7 1)	18,0 1)	6 1/4 1)	4 1)
Storbritannia	-5,2	-8,5	6,6	3,8	7,6	2 1/2	3
Sverige	3,5	-5,3	-1,1	1,1	3,6	4 1/2	2 1/4
Forbundsrepublikken Tyskland	3,2	-4,2	-4,8	3,0	1,3	2	3 1/4

Kilde: OECD. 1) Private bruttoinvesteringer.

TABELL C5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	5,2	8,2	2,6	3,4	3,5	6 3/4	5 3/4
Frankrike	2,4	5,3	-2,2	4,0	7,1	5	5
Italia	-4,6	4,1	1,2	3,5	6,2	5	4 1/4
Japan	18,6	15,9	3,5	4,7	18,1	9	6 3/4
USA	10,1	0,7	-7,8	-5,6	4,7	2	3 1/2
Storbritannia	-0,3	-1,8	1,0	1,4	6,6	6 3/4	4 1/4
Sverige	-0,5	1,1	4,4	10,5	6,1	4 1/4	4
Forbundsrepublikken Tyskland	5,4	8,4	4,6	-1,3	7,9	7 1/2	6 3/4

Kilde: OECD.

TABELL C6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1980	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose
Danmark	-6,8	-1,7	2,9	0,7	5,5	4 1/2	3 3/4
Frankrike	6,9	1,6	6,3	-0,9	2,9	3 1/4	4 1/4
Italia	8,4	-5,1	1,7	0,2	9,7	6 3/4	4 1/4
Japan	-6,8	5,5	2,6	-4,5	12,5	6 1/4	4 3/4
USA	-3,2	7,0	1,3	7,6	27,0	8 3/4	6 1/4
Storbritannia	-4,3	-3,5	3,9	5,5	8,7	5	5 1/4
Sverige	0,4	-7,1	4,3	0	4,9	6	4
Forbundsrepublikken Tyskland	3,9	0,7	2,1	0,5	5,7	4 1/2	5

Kilde: OECD.

15*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D1: S V E R I G E

		1982	1983	1984	-----1984/1985-----					
					Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	97.7	102.7	110.9	114.0	118.5	115.7	113.3
Arbeidsløshet	1000 personer	137	151	136	127	125
Ujusterte tall:										
Ordretilgang 1)	1980=100	124.4	144.7	164.9	178.3	178.0	179.0	168.0
Konsumpriser	1980=100	121.7	132.5	143.2	146.4	148.8	149.6	150.9	152.1	152.7

1)Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL D2: S T O R B R I T A N N I A

		1982	1983	1984	-----1984/1985-----					
					Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	94.3	96.9	100.2	101.0	101.6	101.3	101.8	103.2	..
Ordretilgang 1)	1980=100	99.7	103.2	110.7	108.7	110.9
Detaljomsætningsvolum	1980=100	102.2	107.1	110.6	112.7	115.6	111.6	112.0	113.8	114.4
Arbeidsløshet	1000 personer	2793	2970	3049	3097	3106	3124	3144	3147	3177
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	121.5	127.1	133.4	136.1	135.9	136.4	137.5	138.8	..

1)Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D3: F O R B U N D S R E P U B L I K K E N T Y S K L A N D

		1982	1983	1984	-----1984/1985-----					
					Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	95.2	96.1	99.5	103.2	102.7	102.4	101.9	101.9	..
Ordretilgang 1)	1980=100	90.4	91.7	96.2	95.0	100.0	101.0	102.0	98.0	..
Detaljomsætningsvolum	1980=100	94.7	95.8	96.2	94.0	94.0	98.0	94.0	93.0	..
Arbeidsløshet	1000 personer	1859	2266	2266	2254	2242	2297	2298	2320	2319
Konsumpriser	1980=100	111.9	115.6	118.4	119.6	119.6	119.9	120.3	120.8	120.9

1)Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D4: F R A N K R I K E

		1982	1983	1984	-----1984/1985-----					
					Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1980=100	96.1	97.2	99.9	99.6	96.8	95.5	99.6	100.4	..
Arbeidsløshet	1000 personer	2007	2041	2309	2383	2406	2433	2421	2416	2400
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	126.6	138.6	149.2	152.8	153.1	153.9	154.7	155.8	156.9

16*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL 05: U S A

		1982	1983	1984	-----1984/1985-----					
					Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1980=100	94.3	100.4	111.1	112.1	112.1	112.3	112.5	112.8	112.5
Ordretilgang 1)	1980=100	94.5	110.7	126.7	131.6	127.7	132.9	129.6	125.7	..
Detaljomsætningsvolum 2)		44.6	47.8	51.8	52.6	52.8	52.8	52.6	52.4	..
Arbeidsløshet	1000 personer	10711	10690	8523	8142	8191	8484	8399	8396	8426
Konsumpriser	1980=100	117.1	120.9	126.1	127.7	128.0	128.3	128.7	129.3	..

1) Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

2) Mrd. dollar i 1972-priser

TABELL 06: J A P A N

		1982	1983	1984	-----1984/1985-----					
					Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon 1)	1980=100	101.3	104.8	116.5	120.6	121.0	120.2	120.0	120.9	118.5
Ordretilgang 2)	Mrd. yen	730	741	867	825	925	774	864	927	..
Arbeidsløshet	1000 personer	1368	1562	1610	1650	1620	1560	1460	1530	..
Konsumpriser	1980=100	107.7	109.7	112.1	112.7	113.0	113.6	114.1	113.6	113.6

1) Industriproduksjon og gruvedrift.

2) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Månedens publikasjoner

Statistisk Sentralbyrå

Skippergata 15
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo 1
Tlf. (02) *41 38 20

Postboks 510
Stasjonssida
2201 Kongsvinger
Tlf. (066) *16 111

UTSENDT I APRIL 1985

AVISENES BRUK AV STATISTIKK RESULTATER FRA EN POSTUNDERSØKELSE I OKTOBER 1984 (RAPP 85/11). Sidetall 34 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2185-4 ISSN 0332-8422

LØNNSSTATISTIKK FOR TILSETTE I JORDBRUK, GARTNERI OG HAGEBRUK SEPTEMBER 1984 (NOS 525). Sidetall 33 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2173-0 ISSN 0800-2851

LØNNSSTATISTIKK FOR SJOFOLK PÅ SKIP I INNENRIKS RUTEFART NOVEMBER 1984 (NOS 524). Sidetall 32 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2172-2 ISSN 0800-2932

MARKEDET FOR RAOLJE HISTORISK UTVIKLING. TEORIER OG MODELLER. PRISPROGNOSER (RAPP 85/4). Sidetall 58 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2145-5 ISSN 0332-8422

REGNSKAPSSTATISTIKK 1983 ENGROSHANDEL (NOS 521). Gir detaljerte opplysninger om inntekts- og kostnadsarter, om eiendeler, gjeld og egenkapital. Dessuten beregnes en rekke sentrale nøkkeltall for de ulike nærings- og omsetningsgrupper. Sidetall 108 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2166-8 ISSN 0333-3817

REGNSKAPSSTATISTIKK 1983 OLJEUTVINNING, BERGVERKSDRIFT OG INDUSTRI (NOS 520). Gir detaljerte opplysninger om inntekts- og kostnadsarter, om eiendeler, gjeld og egenkapital. Dessuten beregnes en rekke sentrale nøkkeltall for de ulike nærings- og omsetningsgrupper. Sidetall 168 Pris kr 35,00 ISBN 82-537-2164-1 ISSN 0333-3795

REGRESJONSANALYSE MED ET STORT ANTALL VARIABLE (RAPP 84/14). Sidetall 55 Pris kr 18,00 ISBN 82-537-2122-6 ISSN 0332-8422

VETERINÆRSTATISTIKK 1983 (NOS 513). Gir opplysninger over veterinærenes sjukebehandlinger, offentlig kjøttkontroll, prøver undersøkt ved Veterinærinstituttet eller statens veterinærlaboratorier og omsetning av sera, vaksiner og turberkulin. Det er også med årsmelding for det sivile veterinærvesen. Sidetall 92 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2147-1 ISSN 0303-6561

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1984 (NOS 527) Sidetall 104 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2184-6 ISSN 0078-1924

VENTES Å KOMME UT I MAI 1985

Kredittmarkedstatistikk Livs- og skadeforsikrings-selskaper mv. 1983

Sosialstatistikk 1983

Folketalet i kommunane 1983-1985

Strukturaltall for kommunenes økonomi 1983

Levekårsundersøkelsen 1983

Individual Labour Supply in Norway

MATAUK En modell for tilgang på arbeidskraft, revidert modell og Framskrivning av arbeidsstyrken 1983-2000

Kvartalsmodellen KVARTS-modellbeskrivelse og teknisk dokumentasjon

Modell for regionale befolkningsframskrivninger

PUBLIKASJONENE ER TIL SALGS I BOKHANDLENE



Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 10 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr 80,-,
løssalgpris kr 10,-. Forespørsler om
abonnement eller løssalg kan rettes til
opplysningskontoret i Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20